

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910.

Andra Kammaren.

Nr 40.

Onsdagen den 4 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial nr 39 och 53 samt jordbruksutskottets memorial nr 74 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

*Gemensamma omröstningar.*

## *Första omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 39, punkt 1, a)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att chefen för fångvårdsstyrelsen skall upptagas i aflöningsstaten för styrelsen under benämning generaldirektör samt med en aflöning af lön eller motsvarande 7,000 kronor, tjänstgöringspenningar eller motsvarande 3,000 kronor, ortstillägg 1,000 kronor, summa 11,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutit, att chefen för fångvårdsstyrelsen skall upptagas i aflöningsstaten för styrelsen under benämning öfverdirektör och chef samt med en aflöning af lön eller motsvarande 6,200 kronor, tjänstgöringspenningar eller motsvarande 2,800 kronor, ortstillägg 1,000 kronor, summa 10,000 kronor.»

*Gemensamma  
omröstningar.*  
(Forts.)

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 27 Ja och 173 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . .	95 Ja och 38 Nej,
hvidan, då därtill lades Andra kammarens röster eller . . . . .	27 Ja och 173 Nej,
sammanräkningen visade . . . . .	122 Ja och 211 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

#### *Andra omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 39, punkt 1, b)

b) »Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att aflöningen för ett skrifbiträde skall i aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagas med lön eller motsvarande 600 kronor, tjänstgöringspenningar eller motsvarande 450 kronor, ortstillägg 150 kronor, summa 1,200 kronor, äfvensom att efter 5 år lönen kan höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutit, att aflöningen för ett skrifbiträde skall i aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagas med lön eller motsvarande 700 kronor, tjänstgöringspenningar eller motsvarande 350 kronor, ortstillägg 150 kronor, summa 1,200 kronor äfvensom att efter 5 år lönen kan höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes

öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 78 Ja och 131 Nej. *Gemensamma omröstningar.*

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 105 Ja och 33 Nej,  
hvidan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 78 Ja och 131 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 183 Ja och 164 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

### *Tredje omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 39, punkt 2)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må medgifva sådan ändring af hvad som blifvit stadgad angående ersättning till den tillförordnade brottmålsdomaren i Norrbottens län, att från det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till *ersättning åt domare, vittnen och parter* må från och med år 1911 till honom för rannsakingar med häktade utgå dels ett årligt arfvode af 1,200 kronor, dels 75 kronor för hvarje af honom för sådan rannsaking hållet urtima ting eller extra sammanträde under lagtima ting, dels resekostnads- och traktementsersättning enligt tredje klassen i resereglementet, dock med iakttagande att dagtraktamente ej må beräknas för dygn, hvarunder förrättning ägt rum, dels ock traktamente af 16 kronor för hvar och en af de två expeditionsdagar, brottmålsdomaren äger beräkna för hvarje af honom handlagdt mål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, afslagit utskottets hemställan och Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes

*Gemensamma omröstningar.* öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 18 Ja och 187 Nej.

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 99 Ja och 37 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 18 Ja och 187 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 117 Ja och 224 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

#### Fjärde omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 74)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må

a) godkänna följande aflöningsstat för statens landbruksingenjörer, extra landbruksingenjörer och landbruksstipendiater att gälla från och med den 1 januari 1911:

	K r o n o r					Summa.	
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstilllägg.	Arfvoden.			
1 landbruksingenjör i Stockholms län .....	3,000	500	400	—	3,900	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.	
1 landbruksingenjör .....	3,000	500	—	—	3,500		
20 landbruksingenjörer.....	60,000	10,000	—	—	70,000		
1 extra landbruksingenjör..	—	—	—	3,000	3,000		
2 extra landbruksingenjörer	—	—	—	6,000	6,000		
1 landbruksstipendiat .....	—	—	—	1,800	1,800		
2 landbruksstipendiater ...	—	—	—	3,600	3,600		
Summa	—	—	—	—	91,800		

Anm. I. Ortstillägget för landbruksingenjören i Stockholms län utgår endast, för så vidt landbruksingenjörens stationeringsort utgör Stockholms stad.

2. För landbruksingenjör skall högsta pensionsunderlaget utgöra 4,000 kronor.

b) godkänna följande allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för landbruksingenjörer upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att landtbruksingenjör skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämväl utom eget distrikt, eller jämkning i åligganden som ock den reglering af tjänstgöringsområde, som kan varda föreskrifven, vare sig vid en möjligen inträdande förändrad organisation af landtbruksingenjörskåren eller eljest, samt i sådant hänseende särskildt vara pliktig att med bibehållande af den aflöning, som enligt staten tillkommer honom, fullgöra de nya eller förändrade tjänstegöromål, som efter en dylik omorganisation kunna varda honom ålagda;

att med landtbruksingenjörstjänst icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med landtbruksingenjörstjänst ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej landtbruksstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom landtbruksingenjör, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att de med landtbruksingenjörsbefattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningens innehafvare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att landtbruksingenjör, som åtnjuter tjänstledighet, skall till vikarien afstå det arfvode enligt taxa, hvilket belöper å de af vikarien verkställda tjänstegöromål;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstånges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar och arfvode enligt taxa, hvarom nyss är stadgadt, afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest pröfvas skäligen;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstångd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under

*Gemensamma omröstningar.* tiden innehållas, såvida ej landtbruksstyrelsen finner skäligen låta honom uppbära något däraf;

(Forts).

att beträffande förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af landtbruksingenjörstjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra fentedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, och för tredje förhöjningen efter än ytterligare fem år, likaledes på enahanda villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillräddas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tilltådet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, omreglering af extra inkomster, som kunna åtfölja landtbruksingenjörbefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

c) förklara

ej mindre att ehvar, som med eller efter ingången af år 1911 tillträder landtbruksingenjörbefattning, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser,

än äfven att de förutvarande innehafvare af landtbruksingenjörbefattningar, hvilka icke före viss af Kungl. Maj:t bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föränledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; samt

d) i riksstaten under nionde hufvudtiteln uppföra anslaget till landbruksingenjörer och deras biträden, nu 54,500 kronor, med ett med 37,300 kronor till 91,800 kronor förhöjdt belopp; (Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren,

a) godkänt följande aflöningsstat för statens landbruksingenjörer, extra landbruksingenjörer och landbruksstipendiater att gälla från och med den 1 januari 1911:

	K r o n o r					Summa.
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-till-lägg.	Arf-voden.		
1 landbruksingenjör i Stockholms län .....	3,000	500	400	—	3,900	} Efter 5 år kan lönenhöjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 landbruksingenjör .....	3,000	500	—	—	3,500	
20 landbruksingenjörer.....	60,000	10,000	—	—	70,000	
1 extra landbruksingenjör..	—	—	—	3,000	3,000	
2 extra landbruksingenjörer	—	—	—	6,000	6,000	
1 landbruksstipendiat .....	—	—	—	1,800	1,800	
2 landbruksstipendiater ...	—	—	—	3,600	3,600	
Summa	—	—	—	—	91,800	

Anm. Ortstillägget för landbruksingenjören i Stockholms län utgår endast för så vidt landbruksingenjörrens stationeringsort utgör Stockholms stad.

b) godkänt följande allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för landbruksingenjörer upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att landbruksingenjör skall vara underkastad såväl den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämväl utom eget distrikt, eller jämkning i åligganden, som ock den reglering af tjänstgöringsområde, som kan varda föreskrifven, vare sig vid en möjligen inträdande förändrad organisation af landbruksingenjörskåren eller eljest, samt i sådant hänseende särskildt vara pliktig

*Gemensamma omröstningar:* att med bibehållande af den aflöning, som enligt staten tillkommer honom, fullgöra de nya eller förändrade tjänstegöromål, som efter en dylik omorganisation kunna varda honom ålagda;

(Forts.)

att med landtbruksingenjörstjänst icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med landtbruksingenjörstjänst ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej landbruksstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom landtbruksingenjör, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att de med landtbruksingenjörstjänst förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningens innehafvare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att landtbruksingenjör, som åtnjuter tjänstledighet, skall till vikarien afstå det arfvode enligt taxa, hvilket belöper å de af vikarien verkställda tjänstegöromål;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar och arfvode enligt taxa, hvarom nyss är stadgadt, afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej landtbruksstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att beträffande förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af landtbruksingenjörstjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid,



som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflönningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnädd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen;

Gemensamma  
omröstningar.  
(Forts.)

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgad; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, omreglering af extra inkomster, som kunna åtfölja landtbruksingenjörsbefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

e) förklarar

ej mindre att enhvar, som med eller efter ingången af år 1911 tillträder landtbruksingenjörsbefattning, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser.

än äfven att de förutvarande innehafvare af landtbruksingenjörsbefattningar, hvilka icke före viss af Kungl. Maj:ts bestämd dag anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; samt

d) i riksstaten under nionde hufvudtiteln uppfört anslaget till landtbruksingenjörer och deras biträden, nu 54,500 kronor, med ett med 37,300 kronor till 91,800 kronor förhöjdt belopp.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes

*Gemensamma öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 24 Ja och 181 Nej.*

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 107 Ja och 30 Nej,  
hvidan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 24 Ja och 181 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 131 Ja och 211 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

#### *Femte omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 53, punkt 1.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan af den lydelse, bilagorna nr 2, 3 och 5 vid statsrådsprotokollet utvisa, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan af den lydelse, bilagorna 2, 3 och 5 vid statsrådsprotokollet utvisa, med den ändring, att antalet officerare enligt bilaga 2 minskas med 1 kapten af 1:a klassen, 2 kaptener af 2:a klassen, 2 löjtnanter och 1 underlöjtnant, och slutsumman å staten minskas med 11,920 kronor, till 708,180 kronor, samt att i bilaga 5 dagaflöningen för 3 kaptener samt tre löjtnanter och underlöjtnanter afdrages, i följd hvaraf statens slutsumma minskas med 7,665 kronor, till 854,994 kronor 25 öre.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 49 Ja och 157 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, *Gemensamma omröstningar.* (Forts.)

hade utfallit med . . . . . 119 Ja och 20 Nej,  
hvad, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 49 Ja och 157 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 168 Ja och 177 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

*Sjätte omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 53, punkt 2.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må godkänna stat för flottans sjömanskår af den lydelse, bilaga b) vid statsutskottets utlåtande nr 5 utvisar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, godkänt stat för flottans sjömanskår af den lydelse bilaga b) vid herrar Thorssons och Rydén's reservation till statsutskottets utlåtande nr 5 punkt 2 utvisar.»

Sedan voteringsseglarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 71 Ja och 132 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 131 Ja och 9 Nej,  
hvad, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 71 Ja och 132 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 202 Ja och 141 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

(enligt statsutskottets memorial nr 53, punkt 3.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må godkänna stat för marinintendenturkåren af den lydelse, bilaga nr 7 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari 1910 utvisar, dock att vaktmästarnes ålderstillägg bestämmas till 100 kronor hvarterda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat att icke vidtaga annan ändring i gällande stat för marinintendenturkåren än att vaktmästarens ålderstillägg bestämmas till 100 kronor hvarterda.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 60 Ja och 146 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 100 Ja och 41 Nej,  
hvadan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 60 Ja och 146 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 160 Ja och 187 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

## Åttonde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 53, punkt 4.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må, med godkännande af stat för kustartilleriet af den lydelse bilaga nr 12 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari 1910 utvisar, i riksstaten för år 1911 höja

anslaget till aflöning för kustartilleriets personal, nu 1,378,944 kronor, med 16,275 kronor till 1,395,219 kronor, röstar

*Gemensamma  
omröstningar.  
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat att med godkännande af stat för kustartilleriet af den lydelse, bilaga nr 12 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvars-ärenden den 14 januari 1910 utvisar, med den ändring att ur staten uteslutas 1 kapten af 1:a klassen, 3 löjtnanter och 2 underlöjtnanter, i riksstaten för år 1911 bestämma anslaget till aflöning för kustartilleriets personal till 1,378,944 kronor.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seklarnes öppnande och uppräknning, och befanns att omröstningen utfallit med 45 Ja och 161 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammar-aren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 118 Ja och 21 Nej,  
hvidan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 45 Ja och 161 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 163 Ja och 182 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

#### *Nionde omröstningen:*

(enligt statsnyskottets memorial nr 53, punkt 5.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1911 ett anslag af 3,193,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma omröstningar.* Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren beslutat att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1911 ett anslag af 2,443,000 kronor.  
(Forts.)

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 48 Ja och 159 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 118 Ja och 23 Nej,  
hvidan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 48 Ja och 159 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 166 Ja och 182 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

#### *Tionde omröstningen:*

(enligt statsutskottets memorial nr 53, punkt 6.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må för anskaffning af torpeder och torpedmateriel bevilja ett anslag af 481,200 kronor och därpå på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 100,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren beslutat att för anskaffning af torpeder och torpedmateriel bevilja ett anslag af 300,000 kronor och därpå på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 75,000 kronor.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och

uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 59 Ja och 147 Nej. *Gemensamma omröstningar.*

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd,

hade utfallit med . . . . . 122 Ja och 19 Nej,  
hvidan, då därtill lades Andra kammarens

röster eller . . . . . 59 Ja och 147 Nej,

sammanräkningen visade . . . . . 181 Ja och 166 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

## § 2.

I enlighet med därom nästlidna gårdag fattadt beslut företogs nu val af sex ledamöter i Riksdagens särskilda utskott nr 3

Därvid aflämnades 92 valsedlar med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet», 79 valsedlar med partibeteckningen »Landtmännen» och 34 valsedlar med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen».

De med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Zetterstrand*,  
» andra » » *Thylander* och  
» tredje » » *Gibson*.

De med partibeteckningen »Landtmännen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Söderberg* i Hobborn och  
» andra » friherre *Lagerfelt*.

De med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Tengdahl*.

På grund häraf blef ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt här ofvan angifvits.

Vid härefter företagen fördelning af platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa följande personer:

herr *Zetterstrand*,  
» *Söderberg* i Hobborn,  
» *Thylander*,  
friherre *Lagerfelt*,  
herr *Tengdahl* och  
» *Gibson*.

De vid platsfördelningen förda anteckningarna hade följande utseende:

*Gemensamma Platsfördelning vid val af sex ledamöter i särskilda utskottet nr 3. omröstningar.*

(Forts.)

Partibeteckning	Platsnummer							
	1:a plats	2:a plats		3:e plats	4:e plats	5:e plats	6:e plats	
	Rösttal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	
Liberala samlingspartiet .....	<u>92</u>	2	46	<u>46</u>	3	$30\frac{2}{3}$	$30\frac{2}{3}$	$30\frac{2}{3}$
Gruppen »Landtmännen» .....	79		<u>79</u>	2	$39\frac{1}{2}$	<u>39\frac{1}{2}</u>	3	$26\frac{1}{3}$
Socialdemokratiska gruppen...	34		34		34	34		<u>34</u> 2 17

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omförmälda valet.

§ 4.

*Svar å interpellation.*

Ordet lämnades härefter på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Nylander, som anförde: Ledamoten af denna kammare herr E. A. Nilson i Örebro har med kammarens begifvande till mig framställt spörsmål därom, huruvida jag hade kännedom om, »att kommunikationsleder, som funnits intagna å af Rikets allmänna kartverk tidigare utgifna topografiska kartblad borttagits å de under senare tid utgifna»; »i huru stor omfattning detta ägt rum», äfvensom huruvida jag ansåge »den vidtagna åtgärden vara lämplig och ägnad att fylla det med kartverkets inrättande afsedda ändamål». Därest denna sista fråga besvarades nekande, har interpellanten anhållit om upplysning, huruvida, på hvad sätt och huru snart man kunde förvänta rättelse i det berörda förhållandet.

Anledningen till de framställda spörsmålen uppgifves vara den, att interpellanten funnit, att å det under år 1908 tryckta Säfstaholmskartbladet järnvägslinjen Örebro—Pålsboda icke varit inlagd, ehuru samma järnvägslinje återfunnits å äldre upplagor af nämnda kartblad.

Sedan jag i ämnet inhämtat yttrande af chefen för Rikets allmänna kartverk, ber jag till besvarande af interpellationen få anföra följande.

Enligt gällande instruktion för kartverket skola de topo-



grafiska kartorna utgifvas dels i *koppartryck* och dels i s. k. *öfvertryck*. Statsverket bekostar emellertid allenast utgifvandet af förstnämnda reproduktion eller *koppartryckskartorna* d. v. s. de kartor, som reproduceras i gravyr medels direkt användande af den statsverket tillhöriga kopparplåten. Utgifvandet af de s. k. *öfvertryckskartorna* eller de kartor, som i dagligt tal gå under benämningen »generalstabens kartor», sker däremot ej på statsverkets bekostnad. Utgifvandet af dessa sistnämnda kartor verkställes och bekostas nämligen af en enskild reproduktions- och förlagsaffär kallad »Generalstabens litografiska anstalt». På grund af kontrakt mellan denna anstalt och kartverkschefen är anstalten, mot viss afgift till kartverket, berättigad att från statens kopparplåtar medels litografi reproducera och därefter försälja sådana öfvertryckskartor. Denna anstalt ombestyr såväl öfverförandet af kartorna på sten eller aluminiumplåtar som ock tryckningen och distributionen af öfvertryckskartorna. Nämnda stenar och plåtar liksom hela det osålda kartlagret äro ock anstaltens egendom.

Beträffande det kartblad, mot hvilket interpellanten riktat sin anmärkning, utgöres detta af en dylik, af litografiska anstalten bekostad och utgifven *öfvertrycks-karta*. Å detta kartblad, tryckt år 1908, saknas en järnvägslinje, som återfinnes å andra dylika kartblad af äldre datum. Däremot har, enligt hvad kartverkschefen upplyst, icke vid något enda tillfälle inträffat, att järnväg, som funnits inlagd å de på statsverkets bekostnad utgifna koppartryckskartorna, saknats å senare utgifvet kartblad af sistnämnda slag.

Enligt instruktionen åligger det kartverkschefen att tillse, att de på »statsverkets bekostnad utgifna kartorna» hållas allmänheten tillhanda till fastställda pris samt att »nödiga rättelser, såvidt omständigheterna medgifva, å tryckplåtarna införas». Med anledning af den sistnämnda föreskriften äro alla i gång varande järnvägar — med undantag af några små sträckor, som ännu ej medhunnits — inrekognoscerade och ingraverade på kopparplåtarna. Det är, enligt kartverkschefens uppgift, endast följande järnvägar, som icke inrekognoscerats, nämligen Morjärv—Lappträsk — ej ännu öppnad för trafik —; möjligen färdig del af Östersund—Strömsund (Ulriksfors), Garpenberg—Grufgården (del af Fors—Grufgården) samt Bofors—Valåsen. Järnvägen Boden—Morjärv är inrekognoscerad, men inlägges ej på kopparplåten förr än i höst, då i samband med rekognoscering af linjen Morjärv—Lappträsk en del nytillkomna utfartsvägar m. m. kunna inläggas. På öfvertrycket har linjen länge funnits.

Enligt hvad kartverkschefen vidare meddelat, har ingraverandet af järnvägssträckan Örebro—Pålsboda å kopparplåten till Säfstaholmsbladet verkställets i februari månad innevarande år. Denna järnvägssträcka återfinnes också, enligt hvad jag varit i tillfälle iakttaga, å det af kartverket under innevarande vinter delvis reviderade kartbladet i koppartryck öfver trakten. Detta

Svar å interpellation.  
(Forts.)

kartblad låg färdigtryckt någon tid före framställandet af nu ifrågakarande interpellation, och jag har detta kartblad här tillgängligt för dem af herrarne, som vilja taga del af detsamma.

Generalstabens litografiska anstalt har sedan gammalt plägat vid utgifvandet af sina *öfvertryckskartor* förfara så, att anstalten med ledning af uppgifter, som anstalten på enskild väg kunnat förskaffa sig, å de stenar eller aluminiumplåtar, som användas vid framställandet af öfvertryckskartorna, inlagt nya järnvägs-linjer, äfven om dessa linjer ännu icke hunnit ingraveras å kartverkets kopparplåtar. Så har äfven skett beträffande den i interpellationen omnämnda järnvägen å Säfstaholmsbladet. De af litografiska anstalten utgifna öfvertrycken af detta kartblad hafva således kommit att upptaga nämnda järnvägslinje, ehuru väl linjen, såsom jag nyss nämnde, först under innevarande år ingraveras å den staten tillhöriga kopparplåten.

År 1908 hade emellertid litografiska anstaltens aluminiumplåt öfver Säfstaholm genom förslitning blifvit oanvändbar och måste ersättas af en ny. I liknande, ofta återkommande fall framställes en ny öfvertrycksplåt genom aftryck från kartverkets kopparplåtar. Då vid denna tid järnvägen Örebro—Pålsboda jämte Kilsmo—Brefven och Kumla—Yxhult ej ännu voro ingravade å kopparn, kommo sagda kommunikationsleder ej att inflyta å aluminiumplåten och blefvo ej heller, i följd af något missförstånd, af generalstabens litografiska anstalt å densamma inlagda, ett förhållande, som ej heller observerades i kartverket, då öfvertrycket dit uppsändes för granskning, hvilken granskning tydligen endast kom att omfatta en jämförelse med koppartrycket. Å de kartblad, som efter denna tid utgåfvos af anstalten, saknas följaktligen ifrågakarande järnväg. Jag är emellertid i tillfälle meddela, att nytt Säfstaholmskartblad, därå samtliga dessa järnvägar intagits, blifvit af litografiska anstalten utgifvet och redan utsändts till bokhandeln, där det sålunda finnes för allmänheten tillgängligt.

Af de sålunda lämnade upplysningarna framgår, att den af interpellanten anmärkta omständigheten icke har afseende å något af statsverket bekostadt, genom allmänna kartverket utgifvet blad. Vid detta förhållande och då det inträffade uppenbarligen måste betraktas som ett tillfälligt förbiseende, som jag för min del lifligt beklagar, men som nu blifvit vederbörligen rättadt, och då jag är förvissad därom, att sedan uppmärksamheten härå blifvit riktad, några dylika missöden icke vidare skola förekomma, så synes mig någon ytterligare åtgärd med anledning af interpellationen för närvarande icke vara erforderlig.

Vidare yttrade

Herr Nilson i Örebro: Jag anhåller härmed att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få uttala mitt

vördsamma tack för den uppmärksamhet, som hr statsrådet ägnat det af mig framställda spørsmålet, och jämväl för det intresse för kartverkets uppgift, som jag anser, att det af herr statsrådet nu afgifna svaret i sig innebar.

*Svar å interpellation.*  
(Forts.)

Rikets allmänna kartverk har under senaste tider af olika anledningar varit föremål för åtskillig uppmärksamhet, som icke varit af för kartverket odeladt smickrande beskaffenhet. Det har inom kartverket själft förekommit stridigheter af den art, att det goda samarbete, som nog är eu nödvändig betingelse för ett fruktbringande kartarbete, varit i viss mån svårt att upprätthålla. Riksdagens år 1908 samlade revisorer gjorde också allvarliga erinringar rörande det sätt, hvarpå kartverksarbetet i visst fall bedrefs. De fäste Riksdagens uppmärksamhet därpå, att de ekonomiska kartbladen, som utarbetades i en skala af 1:20,000, sedermera vid utgifningen transponerades till en skala af 1:50,000, och att det med de hjälpmedel, som den nutida karttekniken har till sitt förfogande, kräfde betydligt större kostnad och mera arbete att transponera dessa kartblad från skalan 1:20,000 till skalan 1:50,000 än att utgifva desamma i den större skalan, d. v. s. direkt på grundval af det primärarbete, som på dem vore nedlagdt.

Om jag summerar tillsammans allt det, som sålunda förekommit inom kartverket, synes det mig bevisa, att en förändrad organisation af kartverket är af behovet påkallad; och att därvid såsom chef för kartverket bör ställas en erfaren och skicklig kartograf med administrativ förmåga, synes mig vara ett önskemål, som då icke får åsidosättas.

Det var med ett visst intresse, som jag här noterade det meddelandet af herr statsrådet, att kartverket dock har skyldighet att granska de kartblad, som utgifvas af generalstabens litografiska anstalt. Denna granskning skulle ju i sig innebära en viss trygghet för korrektheten hos dessa kartblad, och jag vill därför blott uttala min förvåning öfver, att vid den i nu anförda fall företagna granskningen, hvilken ålegat personer, som äro militärer och för hvilka sålunda landets kommunikationsleder böra ha ett mycket stort intresse, den af mig här anmärkta bristen ej observerats.

Jag ber slutligen att än en gång få uttala mitt vördsamma tack för det svar, som nu afgifvits.

## § 5.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till jordbruksutskottet propositionerna:

angående de till afvittringslandtmätarna i Västerbottens och Norrbottens län utgående aflöningsförmåner;

angående upplåtande af en lägenhet från förra löjtnantsbostället Styrestad nr 1 i Östergötlands län;

angående upplåtande af en lägenhet från förra jägmästarbostället Lättorp nr 1 i Kalmar län;

angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

angående upplåtelse af rätt till bearbetande af icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

angående upplåtelse af kronan tillhörande jordägareandelar i grufvor;

angående försäljning af ett område från förra sergeantsbostället Slöta nr 12 Mossagården i Skaraborgs län; och

angående upplåtande af en lägenhet från förra ryttmästarbostället Larum nr 1 i Kalmar län.

Till särskilda utskottet nr 3 öfverlämnades härefter propositionen med förslag till lag om sjukkassor.

### § 6.

Herr *Gibsons m. fl.* på kammarens bord liggande motioner, nr 306 och 307, som nu föredrogos, hänvisades till särskilda utskottet nr 3.

### § 7.

*Angående lagändring, dsyftande bättre vård af enskildes skogar.* Till afgörande förelåg nu jordbruksutskottets utlåtande, nr 75, i anledning af väckt motion om åvägabringande af lagändring i syfte att bereda större trygghet för en bättre vård af och hushållning med enskildes skogar.

Uti en i Första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion, nr 1, hade hr *Olof Jonsson* hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning, om och på hvad sätt större trygghet för en bättre vård och hushållning med den yngre och växtligare skogen skulle kunna ernås genom ändringar uti lagen angående vård af enskildes skogar, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som däraf kunde föranledas.

Utskottet hemställde, det Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om och på hvad sätt ändring och tillägg i 1903 års lagstiftning angående vård af enskildes skogar skulle kunna åvägabringas i ändamål att förekomma uppenbar sköfling af ungskog samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr Lindhagen, som yttrade: Jag skall be att få yttra några ord i anledning af en viss punkt i utskottets motivering.

Som bekant stå de allmänna skogarna i landet, det vill säga statens och kommunernas skogar, under så kallad rationell skogshushållning: man vill sörja för att återväxten icke äfventyras, och man vill tillgodogöra sig bara den normala årliga afkastningen. En sådan rationell skogshushållning kan ju ordnas på olika sätt, och det är ju klart, att misstag därvidlag kunna begås och att en mängd skilda meningar kunna uppstå, såsom ju också förhållandet är; men i alla fall har man i fråga om värden af de allmänna skogarna antagit och godkänt den principen, att det skall vara en rationell skogshushållning.

*Angående  
lagändring,  
äsyftande  
bättre vård af  
enskildes  
skogar.  
(Forts.)*

Det stora målet för landet är att komma till samma resultat i fråga om de enskilda skogarna; och då hafva vi att anteckna, att år 1903 det första stora steget mot detta mål togs genom utfärdandet af lagbestämmelse om att återväxten icke får vid afverkning äfventyras. Men denna lag har två stora luckor. För det första gäller den icke sådan mark, som var afverkad före den 1 januari 1905, då lagen trädde i kraft, och rörande hvilken ej jordägaren eller någon annan har skyldighet att sörja för återväxten, hvarför också de kalmarker, som uppstått före denna dag, få ligga där sådana de befinna sig. Den andra stora luckan är, att man icke på något sätt tillgodoser krafvet på afverkningens begränsande till skogens årliga afkastningsförmåga.

Nu är det ju klart, att dessa två stora luckor så småningom måste fyllas; och det har ju, sedan 1903 års skogslagstiftning antogs, knappast förgått något enda år, då icke en eller flera motioner framkommit i Riksdagen i syfte att något bidraga till att fylla dessa tomrum i 1903 års lagstiftning. Men det är ju klart, att man därmed är inne på ett område så stort, och där man måste taga hänsyn till så många enskilda intressen, att de eftersträfvade reformerna icke kunna genomföras i ett slag; utan får man så småningom förbereda marken för det stora kommande afgörandet.

Vid denna riksdag hafva i detta afseende väckts tre motioner; och det hade varit önskligt, att alla tre hade kunnat vinna Riksdagens uppmärksamhet på det sättet, att de framförts i skrivelse till Kungl. Maj:t, hvarigenom man kunnat föra frågorna vidare framåt. Den ena motionen är den, som nu föreligger, och som afser att på något sätt kunna hejda den så kallade uppenbara sköflingen af ungskog. Det är ju icke något kraf på en fullt rationell skogshushållning, som ligger bakom detta yrkande; ty för det första rör det sig bara om ungskog, och för det andra är den omvårdnad, som enligt detsamma skall ägnas ungskogen,

Angående  
lagändring,  
dsyftande  
ättre vård af  
enskildes  
skogar.  
(Forts.)

negativ, i det att den blott afser att förhindra, att man rofhugger, men däremot icke afser att positivt verka för en rationell skogs-skötsel. Men i alla fall innebär det ett steg i rätt riktning.

En sådan fråga var äfven föremål för en motion vid 1907 års riksdag. Lagutskottet, hvars hemställan också blef Riksdagens beslut, sade då om den saken — och det är det jag vill skarpt betona — »att rätta botemedlet bör sökas i en skarpt skogsvårds-lagstiftning»; men så tillade utskottet: »Frågan härom torde, såsom förut antydts, i hela sin vidd komma upp på dagordningen, så snart skogsvårdsstyrelserna hunnit stadga sitt omdöme om de åtgärder, som därutinnan må befinnas erforderliga. Vid sådant förhållande finner utskottet icke lämpligt att nu genom ett särskildt uttalande gå den väntade utredningen i förväg». Ja, det var en mycket platonisk väntan; ty man visste ju icke alls, om skogsvårdsstyrelserna skulle sätta sig i rörelse i det afseendet; och det hafva de icke heller gjort. Det möte, som hölls af skogsvårdsstyrelserna förra året, eller kanske det var 1908, innefattade ytterst få positiva resultat af betydighet, och man visade mycket litet intresse för att gå framåt i den riktning jag nu antydt; utan mötet rörde sig hufvudsakligen om vissa olägenheter vid hand-hafvandet af den redan gällande lagen. Emellertid fanns det då inom lagutskottet bara *en* reservant till förmån för motionen; och saken förföll äfven i Riksdagen. Det är därför till en början glädjande, att redan 1910 samma fråga har kunnat samla ett enhälligt utskott; och det är då också att hoppas, att frågan denna gång vinner Riksdagens bifall.

Emellertid finnes det en sak i jordbruksutskottets motivering, som jag för min del skulle vilja göra en invändning emot eller åtminstone sätta en fråga för. Såsom jag nyss nämnde, hade, i fråga om motsvarande motion år 1907, lagutskottet framhållit, att en skarpt skogslagstiftning vore det botemedel, som erfordrades; och årets motionär har äfven själf gått på den bogen, då han föreslagit, eventuellt, att hans mål skulle vinnas därigenom, att i 1903 års skogsvårdslag tillades en bestämmelse af innehåll, att lagen skulle gälla icke blott sådant förfarande med skogen, hvorigenom skogens återväxt äfventyrades, utan också sådant, hvorigenom »en fortgående skälig afkastning af den växtligare stånd-skogen uppenbarligen äfventyrades». Det är således en positiv utvidgning af denna lagstiftning, som motionären önskar; och det är också endast den vägen man kan gå, ehuru man ju måste säga, att, då man riktar sig mot något så obestämdt, som »växtlig ungskog», det är svårt att finna en form, som klart och tydligt afgränsar, hvar lagstiftningen skall sluta.

Emellertid säger utskottet: »Utskottet är dock icke öfvertygad, att en formulering af § 1 i lagen den 24 juli 1903 angående vård af enskildes skogar i den riktning motionären antydt vore lämplig. Det kan fastmer med hänsyn till svårigheten att

Åstadkomma tillfredsställande lagbestämmelser, hvilka tillräckligt tydligt angifva gränserna för skogsägarens befogenhet, kunna ifrågasättas, huruvida icke mera skulle kunna vinnas genom ett lämpligt utvidgande af skogsvårdsstyrelsernas befogenhet att verksamt ingripa till förhindrande af en afverkning, hvarigenom uppenbarligen ett ungt, växtligt skogsbestånd skulle komma att ödeläggas». Ja, hvad menar utskottet egentligen med detta? Man kan väl icke gärna utvidga skogsvårdsstyrelsernas befogenhet, utan att man i själfva lagen insätter en positiv bestämmelse, som utvidgar lagen, utöfver hvad den nu innehåller, och ger skogsvårdsstyrelserna en ny befogenhet, som de förut icke haft. Det förefaller emellertid, som om utskottet i det afseendet tänkt sig, att man inom den nu gällande lagens ram skulle, genom att gifva skogsvårdsstyrelserna en annan form för deras verksamhet, kunna på något sätt komma till samma syfte. Men därigenom har man tagit afstånd från den ståndpunkt, som lagutskottet 1907 intog, nämligen att här måste det vara en utvidgning af själfva innehållet i lagen. Jag vet ju icke, hur jordbruksutskottet tänkt sig saken; men, i allt fall, här sväfvar utskottet på målet, och jag har velat med detta yttrande framhålla, att det går nog icke att här nå målet bara genom en utvidgad befogenhet för skogsvårdsstyrelserna, på sätt utskottet antydtt, utan man måste nog, såsom motionären framhåller, tänka sig något nytt innehåll i själfva lagen.

Emellertid skall jag tillåta mig att i detta sammanhang beröra äfven de två andra motionerna, som i skogsvårdsfrågan framkommit vid årets riksdag; och jag anser, att, i fall Riksdagen verkligen hade velat till Kungl. Maj:ts ompröfning framföra något fullständigt och mera positivt i hela detta ämne, det är bra ensidigt att framföra bara denna motion, och icke äfven de två andra.

Den ena af dessa motioner var den, som väcktes af herr Erlansson och som afsåg att råda bot på det missförhållandet, att gällande skogsvårdslag icke tillämpas på före den 1 januari 1905 afverkade skogsmarker. Motionären såg klart, att skulle något afsevärdt i framtiden vinnas, så måste man gå fram på en positiv väg, visserligen varsamt, men med ett klart och bestämdt mål för ögonen. Han förordade därför, att det måste förefinnas någon sorts skyldighet för jordägare att plantera sina kalmarker, och att, om de icke det ville, det skulle föreskrivas skyldighet för dem att mot ersättning afstå dessa marker åt någon enskild eller åt staten, för att på så sätt få skog planterad på jorden. Utskottet sade visserligen, att utskottet hade lifligt behjärtat — detta är en sak, som ju redan är afgjord, men jag vill i detta sammanhang ändå fästa uppmärksamheten på densamma — att utskottet lifligt behjärtat syftet med berörda motion. Jag har svårt att förstå, hvarför icke detta resonemang berördes i utskottets utlåtande; det kommer nog i allt fall att gå

*Angående  
lagändring,  
åsyftande  
bättre vård af  
enskildes  
skogar.  
(Forts.)*

*Angående  
lagändring,  
dsyftande  
bättre vård af  
enskildes  
skogar  
(Forts.)*

på det sättet i framtiden. Men utskottet ville falla tillbaka på det enskilda intresset och hoppades därvid åtskilligt af statens och skogsvårdsstyrelsernas åtgöranden samt slutade med att den föreslagna utredningen i frågan kunde, i afvaktan på de vidare resultatena af skogsvårdsstyrelsernas och kronans skogsodlingsarbete, åtminstone tills vidare anstå. Detta är ju ett resultat, som mycket påminner om det resultat, hvartill lagutskottet 1907 kom i fråga om den andra motionen: man borde vänta, tills man kunde se, hvad skogsvårdsstyrelserna bildat sig för omdöme, ett värf, som för skogsvårdsstyrelserna var mycket svårt att komma till rätta med, hvilket ju ligger i sakens natur.

Det smärtar mig, att, då nämnda motion förekom till behandling i kammaren, jag genom en försummelse råkade förlora tillfället att begära ordet, så att, då motionären icke själf då bevakade sin rätt, ingenting kom att sägas om denna af herr Erlansson väckta, högst viktiga motion, till förmån för hvilken en reservation var gjord inom jordbruksutskottet af herr Nils Persson. Jag har ju själf framfört den frågan tidigare; och det är särdeles beklagligt, att en så viktig sak gått förbi utan någon uppmärksamhet i Riksdagen. Jag ber därför att nu få fästa uppmärksamheten på saken, så att, i sammanhang med denna Riksdagens skrivelse, på något sätt måtte till Kungl. Maj:ts kännedom komma fram en röst ur de djupa leden äfven i denna fråga.

Jag hoppas emellertid, att herr Erlansson icke låter sig förtröttnas, utan kommer igen och tar förhoppning af den utgång 1907 års motion fick. Då ansåg man, att någonting kunde vinnas med att vänta på skogsvårdsstyrelserna; men nu har man funnit, att de icke äro någonting att vänta på, utan Riksdagen fick allt lof att skriva själf. Så kommer det nog att gå med herr Erlanssons fråga också, om man skulle vänta på skogsvårdsstyrelserna. Om en, två à tre år skall det befinnas icke vara något att vänta på; utan låt oss då hellre skriva direkt till Kungl. Maj:t om saken.

I den tredje motionen är det fråga om skogshushållningen på större skogar. Den förekommer i nästa punkt å föredragningslistan; och jag skall därför nu icke yttra mig därom.

Jag ber emellertid, herr talman, att, med framhållande af de erinringar jag nu gjort, få yrka bifall till utskottets slutliga hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

## § 8.

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande nr 76, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åläggande för ägare till skogar af större omfattning att å dem införa uthålligt skogsbruk.



Uti en i Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion, nr 149, hade herr *Lindhagen* föreslagit, att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, hvarigenom bolag och enskilda personer, som ägde skogar af mera betydande omfattning, ålades att å dem införa uthålligt skogsbruk.

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.*

(Forts.)

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade emellertid afgifvits af grefve *R. Hamilton* samt herrar *Kronlund*, *Wallentin*, *Lundström* och *Linders*, hvilka ansett, att utskottet bort föreslå, att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd erforderlig utredning låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, hvarigenom bolag och enskilda personer, som ägde skogar af mera betydande omfattning, ålades å dem införa uthålligt skogsbruk.

Efter föredragning af utskottets hemställan gaf herr talman på begäran ordet till

Grefve *R. Hamilton*, som yttrade: Herr talman! Ehuru intresset för skogsvården under de senare åren betydligt stigit, så måste vi väl i alla fall medge, att den intensiva skogsdriften i vårt land ännu befinner sig i sin linda; ännu tvista fackmännen om det rätta sättet att åvägabringa densamma.

Somliga mena sålunda, att cellulosaafabrikerna äro ungskogens värsta fiende; andra påstå, — och, jag tror, äfven med rätta — att första villkoret för en lönande skogshushållning är gallring af skogen, och att första villkoret för gallring är att man har afsättningsmöjligheter för det utgallrade virket, något som i sin tur bäst vinnes genom att sälja till pappersmassefabrikerna.

Under sådana förhållanden läser det väl icke vara lämpligt att lagstifta i detalj rörande skötseln af enskildes skogar, ty denna lagstiftning skulle måhända kunna mera skada än gagna den goda saken. Man måste öfverlämna åt den enskilda erfarenheten, åt den enskilda dugligheten att i vårt land söka åstadkomma en intensiv skogsskötsel; och därvidlag får man äfven lämna den enskilde tämligen fria händer. Den ene kan måhända med fördel taga två skördar på sin jord under samma tid, som en annan tar blott en; det bör vara deras rättighet.

Målet är att åstadkomma största möjliga virkestillväxt på våra skogsmarker och att bereda de skogsägande största möjliga inkomst däraf utan att likväl äfventyra skogens bestånd. Men om man sålunda icke bör ingripa i detalj i skötseln af skogen, har man likväl rättighet att lagstifta mot uppenbar skogssköfning, och herr *Lindhagens* motion riktar sig just mot de stora skogssköflarna, dessa jobbare, som inköpa stora skogsarealer och full-

*Angående införande af uthållighetsbruk å vissa skogar.* ständigt sköfla stora trakter. Mot ett dylikt förfarande har man väl rätt att ingripa.

Herr Lindhagens motion blef också af Riksdagens Andra kammare förlidit år bifallen, och jag ber att få lämna mitt stöd åt Andra kammarens beslut förlidit år genom att yrka bifall till reservationen.

(Forts.)

Medan jag har ordet, herr talman, ber jag att få vända mig mot ett yttrande, som herr Lindhagen hade under debatten för ett ögonblick sedan rörande jordbruksutskottets betänkande nr 75. Han klagade öfver utskottets motivering. Då han nu hört mina åsikter, kan han inse, att jag var mycket tveksam, huruvida jag skulle kunna biträda motiveringen.

Men jag ansåg mig likväl icke, då det gällde endast motiveringen, behöfva reservera mig.

Han berörde äfven ett annat spörsmål, i det han beklagade, att jordbruksutskottet icke hemställt om bifall till herr Erlanssons för några veckor sedan behandlade motion. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att herr Erlanssons motion gick ut på expropriation af kalmarker för skogsplantering. För det första torde det vara olämpligt använda expropriationsförfarandet eller — för att begagna ett känt uttryck — »taga jorden från bönderna» äfven om ändamålet är så behjärtansvärdt som plantering af kalmarker. Ett annat skäl för att man icke borde biträda herr Erlanssons motion är, att staten har så oändligt många egna marker, som äro kala, och staten får väl först se till, att de bli planterade, innan den ingriper mot den enskilde.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Vidare anförde:

Herr Åkerlund: Herr talman, mina herrar! Då jag förlidit år förenade mig med herr Lindhagen i dennes yrkande om införande af uthålligt skogsbruk å de större skogscomplexerna, så anser jag mig böra med några ord angifva, hvarför jag i år icke ansett mig behöfva gå med på detta förslag, och det är helt enkelt af det skälet, att jag anser, att herr Olof Jonssons i Hof förslag just täcker hvad herr Lindhagen vill. Jag fruktar vidare, att uttrycket »uthålligt skogsbruk», om det skall tydas, som det göres nu för tiden, kommer att betyda, att skogen skall ovillkorligen stå och mogna till timmer; och det tror jag, att icke ens herr Lindhagen anser, att den alltid skall göra, utan den skall väl, såsom grefve Hamilton nyss framhöll, afverkas, när den betalar sig bäst.

Herr Lindhagen: Till stöd för sitt afstyrkande af den förevarande motionen har jordbruksutskottet dels återgifvit lag-

utskottets afstyrkande utlåtande år 1908, dels också anmärkt det, som den siste talaren anförde, i det utskottet skrifer: »Med erinran, att jordbruksutskottet i annat denna dag afgifvet utlåtande (nr 75) funnit sig böra tillstyrka en revision af 1903 års lagstiftning angående vård af enskildes skogar, hvarigenom ett bättre tillvaratagande af det enskilda skogskapitalet kan förväntas, hemställer utskottet, att herr Lindhagens förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.» Jag tillåter mig då framhålla, att ifall det förhölle sig så, som herr Åkerlund sade, så vore det ur rent formell synpunkt ett högst egendomligt förfarande, att när man anser sig kunna tillstyrka två motioner, som i hufvudsak skulle täcka hvarandra, man i stället för att säga »i anledning af dessa båda motioner hemställas om skrifvelse till Kungl. Maj:t» säger, att man »i anledning af att motionerna täcka hvarandra afstyrker den ena motionen och tillstyrker den andra». Det tycker jag är ganska underligt. Men bakom detta ligger nog, att dessa båda saker icke äro en och samma sak, som herr Åkerlund förmenar, utan utskottet har nog haft en instinktiv, stark känsla af, att det gäller ganska olika saker. Förhållandet är nämligen det, att den ena motionen rör sig om lagstiftning mot rofhygge af växtlig ungskog, och att den andra behandlar frågan om en rationell skogshushållning å alla större skogar. Den senare är på visst sätt en mycket större fråga än den förra, hvilken är ett mindre famlande steg mot den senare, hvarför den förra omöjligen kan räcka till att täcka den senare. Den första afser, som sagdt, att hindra rofhygge af ungskog, är alltså af negativ natur. Den är ju i och för sig bra om den kan leda till något, men den sträcker sig icke till positiva åtgärder. Den andra motionen däremot vill, att man skall hugga skogen så, att den förkofras, att man skall skydda skogen i allmänhet, oafsedt om skogen är stor eller liten, så att det blir en uthållig afkastning af densamma. Om man skulle taga bort statens och kommunernas rationella skogshushållning och i stället sätta förebyggande af rofhygge å växtlig ungskog, så undrar jag, om man kan säga, att detta är ett och detsamma, och om man kan få statsmakterna att gå med på denna sak. Förhållandet är, att min motion går längre än herr Olof Jonssons i Hof, på det område, som därmed afses, nämligen de större skogskomplexen, under det att dennes motion icke går så långt, utan endast afser växtlig ungskog, men rör sig på alla områden.

Nu har ju utskottet också åberopat de skäl, som lagutskottet anförde 1908, och de skälen äro ju de, vi i frågan många gånger debatterat här i kammaren. För det första har då lagutskottet anmärkt, att erfarenheten skulle visat, att det är egentligen mera på de mindre skogarna, som skogskapitalet förödes, än på de större. Ja, det är ganska svårt att säga. Det är väl olika på olika trakter, men jag vill medge, att skogskapitalet förödes icke

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.  
(Forts.)*

*Angående införande af uthållighetsbruk å vissa skogar.* mindre på de mindre skogarna än på de större, och när det förödes, förödes det ofta på ett mycket mindre rationellt sätt på de mindre skogsegendomarna än på de större.

(Forts.)

Men här är meningen att småningom få fram en rationell skogshushållning på enskilda skogar, som omfattar hela landet. Då ligger det bra nära till hands, att de, som äro ägare till större skogar och oupphörligt framhålla, att de redan sköta dem bra — också få ett åliggande i detta afseende. Det lägger ingen tunga på dem, som ha en god skogshushållning och uppfylla alla därför nödiga villkor, men drabbar rättvisligen dem, som alls icke rätta sig efter detta önskemål, en lagstiftning alltså, som endast slår fast hvad man själf påstår sig vilja i fråga om sättet att sköta sin skog. Men att i detta afseende redan nu ingripa mot de små skogsägarna, dessa som kämpa en hård kamp för tillvaron, och för hvilka skogen icke har karaktären af en industriell egendom, hvars afkastning man regelbundet tillgodogör sig, utan för hvilka det gäller att för de årliga behofven, för skatter och oförutsedda utgifter tillgripa den lilla egendom, som man har i sin skog, att redan nu ålägga dem en skogshushållning, då de lefva under så vanskliga förhållanden, går ej an, utan där får man gå varsamt fram. Skall man därför härvidlag taga ett steg, är det riktigare att börja med de stora skogarna och sedan se till, huru så småningom en bättre skogsskötsel skall kunna komma till stånd äfven hos de små skogsägarna, utan att åsidosätta några dessas berättigade intressen.

Nu framhålles det också vidare, att den där frågan om uthållighetsbruk är en så oviss term, att vi icke kunna inlåta oss på en lagstiftning, som ålägger de större skogarna en dylik hushållning. Detta är dock en term, som vunnit häfd inom forstvetenskapen och inom det praktiska skogsväsendet. Man menar därmed ett rationellt utnyttjande af skogen, såsom förhållandena påkalla, och såsom de för dagen härskande teorierna anse riktigt. Därför har också i 1907 års lagutskottsutlåtande härom just tilllagts följande: »Det torde till sist för tydlighetens skull böra anmärkas, att hvad man här önskar, torde kunna sammanfattas under krafvet på införandet af ett rationellt eller, såsom det äfven kallas, uthålligt skogsbruk, d. v. s. ett sådant, som, med beaktande af olika förhållanden och däraf betingade olika omloppstider och olika brukningssätt på olika orter, bibehåller skogen vid en stadig afkastningsförmåga.»

Jag undrar, om herr Åkerlund vill bestrida, att icke detta är det mål, till hvilket vi måste sträfvä. När man då sagt, att med uthållighetsbruk menas just detta, kan man väl ingenting ha att invända mot reservationen.

Så har äfven jordbruksutskottet åberopat det gamla skälet, att ett bifall till motionen skulle föranleda en så talrik och kostsam tjänstemannapersonal för öfvervakningen och kontrollen. Ja,

då man anser, att statens och kommunernas skogar behöfva skötas väl, och det därför lönar sig anställa en stor tjänstemannapersonal, kunde man tänka sig, att samma synpunkt skulle göra sig gällande äfven för de enskilda skogarna. Emellertid har det ifrågasatts af 1907 års lagutskott liksom af årets reservanter i denna fråga, att det skulle gå till på det sättet, att man äfven här skulle gå så småningom framåt och öfverlämna denna sak nu åt skogsvårdsstyrelserna, utan att man skulle behöfva tillsätta en större tjänstemannapersonal, som utskottet tänkt sig. Skogsvårdsstyrelserna skulle redan i vissa fall, där ödeläggelse ansetts äga rum, få ingripa, den ena till straff och androm till varnagel.

Andra kammaren har fyra gånger antagit ett sådant här förslag, och det vore sorgligt, om Andra kammaren icke vidhölle denna uppfattning. Det är nämligen alldeles nödvändigt, att sådana saker som dessa framkomma oupphörligt, ty att få någon bukt med den enskilda skogsvården är en mycket svår sak. Det är i alla fall droppen, som urholkar klippan. Ett framhållande oupphörligt af delar i det hela kommer att verka därhän, att saken slutligen kommer att lösas; ty denna klippa, som motståndet i detta ämne kan sägas vara, kommer dock en gång att bli urholkad, det är säkert.

Häruti instämde herr *Linders*.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman, mina herrar! Under de rätt många år, som denna fråga här debatterats, hafva skälen för och emot motionärens förslag blifvit framförda, så att vi litet hvar känna till tankegången och resonemangen. Jag har fortfarande den uppfattningen, som jag förut uttalat här i kammaren, att huru välment reservanternas förslag än må vara, är det dock i praktiken snart sagdt utförbart, och om det skulle kunna tänkas omsatt i praktiken, skall det föregås af så betydande utredningar och undersökningar, att i alla händelser det drar en betydligt lång tid, innan det kan bli utfördt i lifvet; och näppeligen skulle den nuvarande generationen få se någon frukt af detsamma.

Jag håller alltså före, att om vi skulle ha denna kontroll öfver att de större skogarna skötas på hvad man kallar ett rationellt sätt eller med tillämpning af uthålligt skogsbruk, måste en sådan kontroll föregås af en noggrann undersökning af det befintliga skogskapitalet och tillväxten för hvarje skogskomplex äfvensom af en beräkning af, huru mycket årligen skall tagas, och sedan skall det utöfvas kontroll öfver att denna afverkning pr tioårsperiod icke öfverskrides. Vi förstå väl litet hvar, hvilket betydande arbete detta skulle bli. Och hvem skulle bedöma, om skogsvården är rationell eller ej, om skogsbruket är uthålligt eller ej? En tjänstemannakår helt visst. Men vi veta, att äfven

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.  
(Forts.)*

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.*  
(Forts.)

bland forstmännen åsikterna växla från årtionde till årtionde om hvad som är rationell skogsvård. Om nu bland forstmännen en viss uppfattning blefve rådande, och man finge densamma fastslagen såsom den allmängiltiga, men denna sedan blefve underkänd i den allmänna ekonomien, utan att dock ändras inom forstmannakretsar, hur skulle då den enskilde skogsägaren kunna få någon rättelse i det enligt hans förmenande felaktiga bedömandet?

Jag tror, att utskottet har fullgoda skäl att äfven i år afstyrka bifall till motionen, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Jag delar den åsikt, som en föregående ärad talare har uttalat i denna fråga, nämligen att vi i vår skogsvårdslagstiftning böra öfvergå från negativa bestämmelser till positiva bestämmelser. Vår skogsvårdslagstiftning innehåller ju i hufvudsak endast en återväxtlag, d. v. s. man får rasera skogen hur mycket man vill, blott man sörjer för att den i framtiden blir återplanterad. Detta tillstånd går dock icke i längden. Vi ha sett, att framstående sakkunniga på detta område uttalat, att redan nu en kolossalt stor öfverafverkning föreligger på våra skogar. 1896 års skogskommitté angaf denna öfverafverkning till icke mindre än fyra millioner kubikmeter om året, och jag har nu sett under de senare åren, att somliga fackmän uppskatta öfverafverkningen nu ända till tolf millioner. Det är alldeles tydligt, att under sådana förhållanden man måste öfvergå till positiva bestämmelser, som afse att skydda vårt skogskapital, det kanske dyrbaraste kapital vi äga i vårt land. I en föregående punkt ha vi bifallit utskottets utlåtande, som innebar en liten förbättring, men det var också en negativ bestämmelse, som vi där antogo. Den föreskriften innebär, att vi skola hindra att skogen utplundras, men säger icke hvad som bör sägas, att vi skola införa uthålligt skogsbruk.

Nu har i förevarande punkt reservanternas föreslagit precis detsamma som lagutskottet ett föregående år, nämligen att man åtminstone på de större skogsägarna skulle ställa den fordran, att de införde uthålligt skogsbruk på sina domäner. Jag undrar, mina herrar, om vi icke ha sett exempel på, att en sådan bestämmelse vore af nöden. Det är mycket sant, att herr Ivan Svensson i Skyllberg är en god skogsägare och att äfven många skogsbolag äro goda skogsägare, som vårda sina skogar, men huru ofta ha vi icke under dessa senare år sett mellanhänder här och hvar köpa upp aktiemajoriteten i stora skogsbolag och sedan sälja med god förtjänst, och att köparne sedermera funnit med sin fördel förenligt eller rent af vara ett nödtvång att i högsta grad anlita skogen, långt utöfver hvad skogskapitalet tål. Det är gifvet, att då man lagstiftar på detta område, lagstiftar

man icke för lojala medborgare, som sköta sina skogar, utan man lagstiftar just med tanke på dessa illojala mellanhänder, som göra allt hvad de kunna för att förstöra vårt skogskapital. Det är just med hänsyn till detta förhållande och för att få åtminstone en början till en positiv skogsvårdslag, som föreskriver detta stora mål, som vi alla skola sträfva till, nämligen att skydda och bevara och främja vårt skogskapital, som jag, herr talman, avslutit mig till reservationen och yrkar bifall till densamma.

*Angående  
införande af  
uthållighets-  
bruk å vissa  
skogar.  
(Forts.)*

Med herr Kronlund förenade sig herr *Ekman* i Mo gård.

Herr Lindhagen: Det var en sak jag glömde att nämna, då jag nyss hade ordet och som nu berördes af den siste talaren, nämligen att här föreligger en stor fara i dröjsmål. Som vi veta, ligger det i sakens natur, att dessa stora skogsegendomar komma att uppköpas i allt större utsträckning till stigande köpeskillingar, och då kommer den siste köparen att bli tvungen att uttaga hela skogskapitalet, och på det sättet bli stora trakter föröddas och befolkningen beröfvad virke och arbetsförtjänst.

Denna sak sammanhänger äfven med en annan fråga. Riksdagen aflät, som jag tror fullkomligt enhälligt, år 1902 en skrivelse till Kungl. Maj:t, däri Riksdagen särskildt med hänsyn till dessa förhållanden framhöll, att man måste se till, att aktiebolag, som ägde stora domäner, icke komme att i själfva verket behärras af utländska undersåtar, hvilka hade full frihet att vara aktieägare, ehuru bolaget själfv måste vara svensk undersåte. De i denna skrivelse såsom önskvärda framställda åtgärderna ansåg Riksdagen vara synnerligen brådskande. Man hade då väntat, att i det nu framlagda förslaget till lag om aktiebolag detta Riksdagens önskemål skulle blifvit tillgodosedt, men om den saken finnes intet i den kungliga propositionen, och man vet icke alls, hur det kommer att gå med densamma. Det är klart, att om sådana aktiebolag med vidsträckta skogsdomäner ägas till större delen af utlänningar, blir hänsynen för totala afverkningar ännu mindre, än om ägarne äro svenska undersåtar. Dessutom har man mycket mindre tumme på dessa utlänningar, än man kan ha på svenska undersåtar. Således finna vi, att äfven i detta afseende saken är brådskande.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman! Mot den totala afverkningen på stora skogskomplexer, hvarom herrar Kronlund och Lindhagen talade, ha vi ju skydd redan i nuvarande skogsvårdslagstiftning genom skogsvårdsstyrelsernas rätt att ingripa i förevarande afseende, och ännu effektivare blir detta skydd genom den ökade befogenhet, som skogsvårdsstyrelserna numera tämligen allmänt begära att få. Låt oss gå fram på den vägen och taga saken varligt, och må vi akta oss för att utan vidare ut-

*Angående införande af uthållighetsbruk å vissa skogar.* tala oss för den enskildes ställande under statens kontroll och förmynderskap, ty det, vågar jag tro, blefve i hög grad skadligt för landets ekonomi.

(Forts.)

Herr Kronlund: Herr talman! Jag vill blott, gentemot herr Svensson i Skyllberg, framhålla det, att vår nuvarande skogs-vårdslagstiftning ingalunda skyddar mot dylika afverkningar, ty ingenting hindrar, att man kan afverka en skog ända till sista pinnen, om man blott samtidigt sörjer för dess återplantering eller lämnar kvar ett och annat fröträd på skogen. Skogen blir i alla händelser förödd, vare sig man lämnar kvar fröträd där och hvar eller sår huru mycket som helst. Och skogen blir förödd för långa tider framåt både för oss och för våra efterkommande. Just med hänsyn härtill anser jag denna lag vara så utomordentligt viktig för vårt land och vårt samhälle.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därå och bifall i stället till den af grefve R. Hamilton m. fl. afgifna, vid utlåandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 76, bifaller den af grefve Hamilton m. fl. afgifna, vid utlåandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 100 ja mot 89 nej, hvadan kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af grefve R. Hamilton m. fl. afgifna, vid utlåandet fogade reservationen.

## § 9.

Härefter föredrogos hvar för sig jordbruksutskottets utlåtanden;



nr 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående skogsafgifter samt en i ämnet väckt motion; och

nr 78, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen om rätt till fiske.

Hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt blef af kammaren bifallet.

### § 10.

Vidare företogs till behandling Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 40, med anledning af förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lägre telefontaxa. *Angående lägre telefontaxa.*

Uti en inom Andra kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 21, hade herr *Bogren* hemställt, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, om och i hvilken utsträckning lägre telefontaxa än den nu försöksvis i Skaraborgs län tillämpade kunde utan att äfventyra telegrafverkets ekonomi upprättas och snarast möjligt tillämpas.

Utskottet hemställde, att föreliggande motion ej måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Herr *Bogren* yttrade: Herr talman, mina herrar! Den motion, som jag tagit mig friheten att väcka, afser ett skrifvelseförslag till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning, om och i hvilken utsträckning lägre telefontaxa än den nu försöksvis i Skaraborgs län tillämpade kan, utan att äfventyra telegrafverkets ekonomi, upprättas och snarast möjligt tillämpas.

Det kan synas, som om jag, hvilken ju i utskottet haft tillfälle att tala för min motion, icke bort uppträda nu i kammaren, då jag icke förut reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet kommit. — Men sedan utskottet haft denna fråga under behandling, har jag fått sådana upplysningar, som göra, att jag nödgas påkalla kammarens uppmärksamhet några ögonblick i denna fråga, som jag anser vara af ganska stor och allmän betydelse för vårt land.

Vi veta att användandet af telefon i vårt land blifvit så allmänt, att den tiden kanske icke är långt aflägsen, då vi, som generaldirektör *Rydin* yttrade, »få en telefon i hvarje koja». Men skall detta kunna ske, torde det vara ett oeftergifligt villkor, att de nu gällande tarifferna för användande af telefon göras afsevärdt lägre.

Dessa afgifter utgå, som kammaren har sig bekant, dels i form af inträdes- och abonnemangsafgifter, dels såsom samtalsafgifter. Af dessa afgifter förekommo, då rikstelefon först började sin verksamhet, endast abonnemangsafgifterna. I det kungl.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)*

brevet 1881 fastslogs, att dessa afgifter skulle bestämmas så, att de hölle telegrafverket skadelöst för de kostnader anläggningen medförde, hvaremot de icke borde afse att förskaffa telegrafverket någon särskild vinst, åtminstone i början. Det kungl. brevet ger anvisning på, huru abonnemangsavgiften skall beräknas, nämligen så att denna afgift komme att utgöra  $\frac{1}{5}$  af kostnaden för telefonförbindelsens inledande till abonnenten. Mot att erlagga denna abonnemangsavgift hade abonnenten rätt till fria samtal. Dessa abonnemangsavgifter växla nu ganska väsentligt, mellan 80 och 20 kronor; telegrafstyrelsen har i detta som i så många andra afseenden en ganska stor rörelsefrihet, en rörelsefrihet, som förefaller så mycket större, om man jämför detta verk med andra statens ekonomiserande verk.

Den allmänast förekommande abonnemangsavgiften torde emellertid vara 50 kronor. Mot erläggande af dessa 50 kronor tillförsäkras abonnenten fri samtalsrätt inom egen centralstations rayon. Jag finner denna bestämmelse innebära den högsta grad af orättvisa, ty rättvisan skulle fordra, att i detta afseende abonnentantalet inom hvarje centralstations rayon vore lika stort, eller åtminstone att centralstationsrayoner hade något så när lika geografisk utsträckning; härigenom skulle då en del af dessa orättfärdigheter vara undanröjda. Nu har jag här i min hand en karta öfver de olika telefoncentralrayonerna inom Skaraborgs län. Af densamma framgår, att rayonen för staden Hjo upptager ett litet område, hvars geografiska utsträckning icke är större än en vanlig växelstations. Nå, en abonnent där betalar i abonnemangsavgift 50 kronor, men kommer endast till ett försvinnande fåtal abonnenter. En abonnent i Stockholm kommer däremot till tusentals abonnenter, och han betalar också 50 kronor. Och icke nog med det. Stockholmsabbonenten har icke blott fria samtal inom Stockholm, utan han får äfven, utan särskild afgift, telefonera till orter, belägna inom ett område på 70 kms afstånd från Stockholm.

Det är detta sista förhållande, som innebär en den största orättvisa, om man ser på hurudana förhållandena äro i landsorten. Nu kan det anmärkas, att vi äro tvungna att stipulera detta undantagsvillkor för Stockholm på grund af konkurrensen med Allmänna telefonbolaget. Men då vill jag först och främst hemställa till herrarna, huruvida det kan vara klokt och rättfärdigt att gå till väga på det viset, och om det kan vara med rättvisans kraf förenligt, att öfriga abonnenter här i landet skola få lida för att Stockholmsabbonenterna skola ha en sådan fördel.

Dessutom torde det böra sättas i fråga, huruvida det är klokt att göra det omöjligt för den enskilda företagsamheten att konkurrera med staten. Det har visat sig ute i landet, att sedan staten blifvit ägare af de enskilda telefonföreningarnas linjer, hafva kostnaderna för bruket af detta viktiga samfärdsmedel stigit

i högst väsentlig grad, ja, till den grad, att det från flera håll i vårt land ifrågasättes att ånyo bilda privata telefonföreningar. Och fortsätter telegrafstyrelsen såsom den hittills gjort, torde det bli en tvingande nödvändighet att bilda sådana föreningar.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)*

Man försöker nu att motivera dessa höjningar i tarifferna med att peka på telegrafverkets stora skuldbörda. Nu må ju först erkännas, att telegrafverket i ekonomiskt afseende skötes på ett alldeles utmärkt sätt, ett sätt, som förtjänar allt erkännande, och tack vare detta, tack vare verkets frihet att bestämma afgifterna inom ganska breda marginaler, så är också dess ekonomi den allra bästa. Då verkets tillgångar, reala tillgångar, vid 1908 års slut utgjorde öfver 59 milljoner kronor, under det skulderna uppgingo till ungefär 17.5 milljoner kronor, så måste detta anses vara en god ekonomisk ställning. Nu säger man, att skuldbördan ökats sedan 1908. Ja, naturligtvis, om jag köper in dyrbara fastigheter och verkställer dyrbara nybyggnader, så är det ju gifvet, att skuldsumman kommer att ökas, men de reala tillgångarna finnas ju alltid. Dessutom är det en sak, som särskildt torde förtjäna beaktande, nämligen att telegrafstyrelsen, såsom vi finna af årets statsverksproposition, sedan styrelsen gjort amorteringar, hvilka gå i ganska raskt tempo, och betalt räntor på sina försträckningar, inlämnat till statskontoret såsom ren vinst 1,130,000 kronor.

Jag har, sedan denna motion väckts, fått höra meningar uttalas om, huruvida Riksdagen egentligen bör blanda sig uti sådana verks som detta åtgöranden, dess styrelse och förvaltning. För mig står det klart, att åtminstone två förhållanden kunna göra, att det blir för Riksdagen en bjudande plikt att ingripa. För det första om det ekonomiserande verkets drift icke kan uppehållas af verkets egna inkomster, utan medel till stor del måste anskaffas utifrån i form af skattemedel, måste Riksdagen ingripa, och för det andra om detta verk blir ett slags skatteobjekt, ett medel för upptagande eller påläggande af indirekta skatter i väsentlig grad, torde också Riksdagen behöfva ingripa. Ett verks sådant som detta, nämligen telegrafverkets, förnämsta uppgift torde vara att befordra samfärdseln, att hålla detta utmärkta samfärdsmedel näringar och öfriga till handa för så billigt pris, som är förenligt med verkets eget ekonomiska bestånd.

Nu ha vi icke allenast abonnemangsafgifter enligt Kungl. brefvet den 10 juni 1881 utan äfven sedermera tillkomna samtalsafgifter. Dessa samtalsafgifter variera, såsom vi veta, i ganska väsentlig mån på olika afstånd. Och som utskottet här visar, kan ett tre minuters samtal komma att kosta ända upp till 6 kronor, och skulle man något litet råka öfverskrida dessa tre minuter, är man genast uppe i dubbla summan.

För att råda bot på det orättvisa förhållandet med lika abonnemangsafgifter inom så väsentligt olika centralstationer som

Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)

hufvudstaden och t. ex., som jag här påpekat, Hjo, ter sig för mig såsom det riktiga, att vi taga bort allt hvad abonnemangsafgifter heter och lägga afgift på hvartenda samtal. Abonnemangsafgifterna inbringa telegrafverket för närvarande öfver fem och en half miljon kronor årligen. Men lades en billig afgift på hvarje samtal, torde de inkomster, som därigenom skulle uppstå, mer än uppväga dessa fem och en half miljoner kronor, och man skulle därigenom få rättvisa i dessa tariffer. Det torde då också vid en grundlig utredning komma att visa sig, antingen att dessa samtalsafgifter något kunde nedsättas eller också att linjevägen, afståndet skulle kunna utsträckas för nuvarande tariffer. Jag menar, att ettdera här måste ske, antingen måste abonnemangsafgifterna borttagas och alla samtal beläggas med afgift eller abonnemangsafgifterna bibehållas och de olika centralstationernas rayoner, inom hvilka abonnent har fria samtal, göras såvidt möjligt likformiga. Jag hoppas, att vederbörande redan fått sin uppmärksamhet fästad på denna fråga, så att de möjligtvis af eget initiativ gå i författning om sådan utredning, som jag här påyrkat.

Mot krafvet på nedsättning af dessa tariffer har vidare anmärkts, att linjerna äro så öfveransträngda, att telegrafverket oupphörligt måste bygga nya linjer. Men det brukar då icke vara vanligt, att en affärsman klagar öfver, att han har för stor tillgång på kunder, utan tvärtom. Att linjerna tagas så starkt i anspråk är ett godt varsel om verkets ekonomiska framtid, och ännu bättre måste det blifva, om, som sagts, en afgift lades på hvarje samtal. Linjerna torde i så fall icke blifva så öfveransträngda, som de nu på många ställen äro.

Herr talman! Jag har velat framhålla dessa synpunkter utan att för ögonblicket göra något yrkande, enär det mycket skulle glädja mig att få höra uttalanden af representanter i denna kammar för andra orter i vårt land.

Härefter anförde:

Herr Persson i Tällberg. Herr talman! Motionären, herr Bogren, berör uti sin motion ett ämne, som Riksdagen måste fästa stort afseende vid, enär Riksdagen ju bör ha sin uppmärksamhet riktad på det sätt, hvarpå telefonväsendet skötes i vårt land. Det är en ganska allmän klagan ute i bygderna, att svårigheter beredas abonnenter, svårigheter så stora, att det till och med gått så långt, att t. ex. i Järna socken i Dalarne abonnenterna nödgats säga upp sina kontrakt med telegrafverket. Det är icke nog med, att man skall betala höga inträdes- och årsafgifter, utan, om antalet abonnenter icke är tillräckligt stort, måste abonnenterna bekosta såväl lokal som föreståndare för stationerna, och det blir slutligen en så odräglig börda, att de

nödgas gå ut ur rikstelefon. Att detta måste medföra afsevärda olägenheter, är ju gifvet.

Jag tror, att telefonavgifterna i allmänhet äro grundade på en alldeles oriktig och omoralisk princip, nämligen den, att man skall betala lika års- och inträdesavgifter, ehvad man begagnar telefonen, — låt mig säga — 5 à 10 gånger i veckan eller 50 à 100 gånger pr dag. Det kan omöjligen vara rimligt eller rättvist att gå till väga på detta sätt. Vi hade i Dalarne ett stort och utbreddt enskildt telefontät, som ägdes af Österdalarnes telefonaktiebolag. Vi nödgades sälja detta nät till staten, ty, då vi icke fingo gå öfver på statens linjer, kunde vi icke vara belättna med att hålla oss inom den rayon, som det enskilda nätet omfattade. Vi hade i nämnda bolag inga inträdes- eller årsavgifter, endast att vi själfva bekostade våra apparater och betalade för hvarje samtal respektive 10 och 15 öre. Bolaget gaf en årlig utdelning å aktierna af 12 %, oaktadt linjerna under tiden byggdes tvåtrådiga, så att anläggningarna voro förstklassiga. Slutligen delades ut 16 %, och den dag, då staten öfvertog bolagets tillhörigheter, hade det ändå samlat fonder på ungefär 70,000 kronor. Det synes mig underligt, om icke samma princip skulle kunna tillämpas äfven beträffande rikstelefon. Man har i Dalarne försökt sig på den metoden, så att vi, som gingo öfver från nämnda bolag till riks, få betala för hvarje samtal och icke hafva några årsavgifter. Men detta gäller endast viss tid, 10 år, och sedan kanske äfven vi få betala både inträdesavgifter och årsavgifter mot det att vi få rätt till fria samtal inom en viss rayon. Det är denna omständighet, som gör, att jag finner avgifterna vara grundade på en omoralisk princip, och jag anser, att rättelse häruti fortast möjligt bör ske.

Motionärens förslag är emellertid så begränsadt, att man icke kan yrka bifall till detsamma och därigenom vinna det mål, jag önskar. Men jag har velat fästa uppmärksamheten på denna omständighet under uttalande af den förhoppningen, att telegrafverket fortast möjligt vidtager åtgärder till ändringar till det bättre. Jag tror icke heller, att det mål, utskottet åsyftar, nämligen att öka eller bibehålla telegrafverkets inkomster vid deras nuvarande nivå, vinnes genom att gå till väga på det sätt, att man tillämpar så obilliga taxor, att de gamla abonnenterna pressas ut och nya icke kunna gå in i rikstelefon. Snarare torde målet att öka telegrafverkets inkomster vinnas genom att taga en lämpligt afvägd inträdesavgift och afgift för hvarje särskildt samtal, så att så många som möjligt kunna komma in. Härigenom kunde man vinna den fördelen, att inkomsterna ökades, och den stora allmänheten ute i bygderna bereddes förmånen att kunna lägga sig till med rikstelefon.

Jag har endast velat göra detta uttalande utan att kunna göra något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)*

Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)

Saken är emellertid mycket viktig, och jag hoppas därför, att Kungl. Maj:t och telegrafstyrelsen hafva sin uppmärksamhet riktad på densamma och söka bringa det till en bättre sakernas ordning, än hvad nu är fallet.

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i Älfaldalsåsen, *Carlson* i Herrljunga, *Thor* och *Åslund*.

Herr Fürst: Herr talman! Då den siste ärade talaren sade, att de telefonavgifter, som upptagas, vore grundade på en omoralisk princip och att det rätta skulle vara att borttaga abonnemangsavgifterna och belägga hvarje särskildt samtal med afgift, får man väl därvidlag göra en liten korrigerering. Jag tror, att äfven detta, att avgifterna uteslutande skola utgå i form af avgifter för hvarje särskildt samtal, kan sägas vara omoraliskt, mot staten nämligen, ty därigenom kommer naturligtvis en mängd personer, som faktiskt icke behöfva telefon, att skaffa sig sådan och låta staten bekosta såväl ledningar som apparater.

När det vidare nämndes, att telegrafverket uppträdt på det sätt, att det för att vissa centralstationer skola komma till stånd fordrar ett visst antal abonnenter och att, om detta abonnentantal icke kan åstadkommas, abonnenterna blifva skyldiga att betala extra kostnader, är det naturligtvis en följd af att detta verk är ett verkligt ekonomiserande verk, som måste betala ränta och äfven göra amortering å det nedlagda kapitalet och därför går rent affärsmässigt till väga. Detta tror jag icke man bör klandra, ty det är, enligt min åsikt, det enda rätta sättet att gå till väga för ett ekonomiserande statens verk.

Herr Bogren nämnde, att Riksdagen har två orsaker att ingripa beträffande statens ekonomiska verk, dels när de icke bära sig, utan skattemedel måste användas för att täcka utgifterna, dels ock när de bära sig alltför bra, så att man kan säga, att de blifvit ett slags skatteupptagare. Hvad det förra fallet beträffar, ger jag honom fullkomligt rätt. I det andra kan denna fråga framställas: Träffar denna beskattning på rätt sätt? Ja, om så är, är ingenting därom att säga, utan är allt fullkomligt i sin ordning. Nu säger utskottet, att, efter hvad utskottet erfarit, de nuvarande abonnemangs- och samtalsavgifterna kunna på det sätt träffa orättvist, att de personer som tillhöra en liten central hafva betydligt färre nummerantal för avgiftsfria samtal än de, som äro förbundna med en större central, men utskottet har också erfarit, att telegrafstyrelsen sysslar med undersökningar beträffande hvilken väg man bör gå. Jag tror icke, att Riksdagen bör lämna något direktiv åt telegrafstyrelsen härvidlag, utan tror jag, att Riksdagen gör klokast uti att öfverlämna åt telegrafstyrelsen att

söka sig fram och välja den väg, som visar sig vara den bästa och rätta. Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.*

(Forts.)

Herr Starbäck: Herr talman! Det är utan tvifvel alldeles klart, att telefonväsendet i vårt land nu kommit i det läge, att det måste ådraga sig större uppmärksamhet. Den allmänna telefonpolitiken, om jag så får uttrycka mig, måste väcka större intresse nu, än den gjort under de gångna åren. Detta är alldeles naturligt, och hvarför? Jo, det visar den motion, som här föreligger. Vi hafva nämligen kommit därhän, att de kontrakt, som uppgjorts med en hel del enskilda telefonföreningar, då dessa telefonföreningars egendom inköptes af staten, hålla på att gå ut. Det förhåller sig nämligen så, att, då för tio år eller någon annan tid sedan dessa föreningars egendom inköptes af staten, de dåvarande ägarne betingade sig olika fördelar på olika ställen i vårt land. I Skaraborgs län är det t. ex. så, att de olika rayonerna, som där talas om, hafva olika fördelar inrymda i sina kontrakt. Under det att tiden gått och kontraktens betingelser hafva gällt, har allt varit godt och väl, men nu kommer den stund, då kontrakten löpa ut, och då vilja de gamla abonnenterna hafva kvar sina gamla rättigheter. Jag undrar, hvad Riksdagen skulle säga, om man icke nu försökte att så småningom börja på de platser, där dessa kontrakt upphöra, se till, att rättvisa skipas, och att de gamla fördelarna, som betingades af de uppgörelser, genom hvilka de förra ägarnes egendom öfverläts till staten, att dessa fördelar falla bort, och att dessa abonnenter ställas lika med de öfriga abonnenterna i riket? Att telegrafstyrelsen icke gör, som den kunde hafva gjort med afseende på Skaraborgsnätet, nämligen att taga det ena kontraktet efter det andra, allt efter som deras giltighetstid utlupit, utan att den väntat, till dess det blifvit ett sammanhängande helt för att icke oroa de gamla kunderna, det kan, såvidt jag förstår, icke vara annat än riktigt.

Detta gör naturligtvis, att det börjar blifva oro i lägren, och att man börjar se på statens telefonpolitik öfver hufvud taget och säga, att den är förskräckligt orättvis och »omoralisk», och att allt måste ändras så snart som möjligt. Ja, det vore ju synnerligen lyckligt, om det stode i människomakt att åstadkomma full rättvisa, men jag vågar tro, att det t. o. m. är mycket svårt för Riksdagen att ordna dessa förhållanden så, att full rättvisa åstadkommes. Jag vill blott taga ett exempel. Man säger, att det är en sådan skillnad: Tänk blott hvilken skillnad det är inom området för olika centralstationer. Man har rätt till fria samtal inom en viss rayon från centralstationen, men i en stad är det förfärligt många abonnenter vid centralstationen, det är det däremot icke vid en annan centralstation, och då blir det orättvisa.

Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)

Ja, säkerligen tycka de innevånare i vårt land, hvilka af en eller annan anledning måste bo vid riksgränsen eller äro fyrvaktare någonstädes eller i allmänhet vistas i landets periferiska områden, i glest befolkade trakter, att hufvudstadens och andra städers innevånare hafva ofantligt stora fördelar framför dem själfva. Det kan ju hända, att de tycka så, och att de äro afundsjuka, men det kan ingen hjälpa. På samma sätt förhåller det sig med detta. Och om man nu ett ögonblick skulle tänka sig, att man ginge in på att taga bort alla abonnemangsafigifter och i stället taga betaldt för alla samtal, så kunde väl icke hvarje samtal kosta lika litet. Jag vet icke, hur det skulle vara möjligt att räkna ut det så, att ett samtal t. ex. mellan Gellivare och Ystad skulle kosta lika mycket som ett samtal mellan Söder och Norr i Stockholm, utan det skulle väl blifva så, att Stockholms-samtalen blefve belagda med en låg afgift t. ex. 5 öre, och de långa samtalen med en stor afgift. På detta sätt finge man emellertid icke den rättvisa man synes vilja ha, ty inom en liten rayon, där samtalen betalas med 5 öre, skulle man säga: »De som bo i Stockholm kunna tala med 20 à 30 tusen abonnenter för 5 öre, under det vi icke kunna tala med flera än 4 eller 5.» På denna väg är det icke möjligt att nå rättvisa, utan i detta, liksom i alla andra fall, måste man räkna med realiteter, med de olika förhållanden, som finnas. Om man känner till, huru en sådan centralstation uppstår, och huru dess underlydande växelstationer komma till, förstår man för öfrigt äfven, att det är alldeles omöjligt att få full rättvisa. Ty när i en trakt en ny växelstation kommer till, går det så till, att det från ortens innevånare kommer en anhållan att få anlägga en växelstation. Man får då räkna efter, hur stor kostnaden blir, och man finner då, att det bör vara så eller så många abonnenter. Och man frågar då, till hvilken centralstation de nya abonnenterna vilja höra. Det får majoriteten af denna växelstations abonnenter afgöra, men minoriteten har naturligtvis en annan mening, den vill hellre höra till en annan centralstation, och så blir det orättvisa. Jag säger detta endast antydningvis för att påvisa de svårigheter, som enligt sakens natur måste finnas vid ordnandet af dessa telefonfrågor. Och för Riksdagen att just nu, då de gamla kontrakt, om hvilka jag talade i början af mitt anförande, gått ut och då man redan är inne på försök att leda telefonpolitiken på riktiga linjer, öfvertaga detta bestyr och här sitta och debattera, om den centralstationen skall hafva den rayonen, om den växelstationen skall hafva den centralstationen, hvilken linjelängd som skall bestämmas för den eller den afgiften, det tror jag vore svårare än att bestämma biljettpriset på statens järnvägar, något som, såvidt jag vet, Riksdagen för länge sedan lämnat från sig. Men det allra viktigaste — och det ber jag mina ärade kamrater i kammaren fästa uppmärksamheten vid — synes mig



vara oriktigt uppfattadt af de bägge föregående ärade talarne, och det är det, som borde hafva legat i det till synes vidsynta yttrande, som herr Bogren hade, nämligen att den viktigaste uppgiften för telegrafverket är att utveckla dessa viktiga samfärdsmedel för allmänheten. Ja, detta är det allra viktigaste. Men tror herr Daniel Persson, som är representant för en ort, där, som jag tror, ganska många växelstationer ligga i aflägsna, glest bebyggda trakter, tror herr Daniel Persson, att, om telegrafverket icke hade inkomster genom sina telefonavgifter i de olika former, hvari dessa utgå, om telegrafverket icke hade inkomster genom sina telefonavgifter från de rikt bebyggda landsdelar, där lifvet pulserar, och där samtalen sålunda per tidsenhet blifva många flera än i aflägsna bygder, tror verkligen herr Daniel Persson, att telegrafverket då skulle hafva råd att anlägga växelstationer på så billiga villkor, som telegrafverket nu gör i aflägsna bygder i landet? Nej, detta skulle säkerligen vara alldeles omöjligt. Och jag tror, att den telefonpolitiken är riktig, att de rika landsdelarna, då i allt fall ingen kan påstå, att samtalsprisen öfveranstänga den ekonomiska förmågan i olika landsdelar, måste se så på saken, att de genom sina samtalspris och sina telefonavgifter bidraga till att samfärdsmedlen för vårt land sträcka sig längre och längre, att detta utomordentligt viktiga samfärdsmedel, som kallas telefon, kan utsträckas till aflägsna bygder. Låt oss endast tänka på den fattiga fiskarbefolkningen i våra kusttrakter! Tro herrarna, att det skulle vara tänkbart att lägga kablar till de aflägsna skären och anlägga dyrbara telefonlinjer, om det skulle ordnas så, som här blifvit antydt, eller så, att dessa fattiga traktors befolkning ensam skulle betala kostnaden? Nej, detta är omöjligt, utan saken måste tagas som en riksangelägenhet, som en angelägenhet, där den starkare understöder den svagare. Och hvilken betydelse det har för befolkningen i resp. bygder och för hela landet, hvilken välsignelse det medför, och huru fruktbringande det är, att man utsträcker detta samfärdsmedel till de mest aflägsna bygder, det borde ligga i öppen dag.

Jag tror således icke, att de anmärkingar, som här framkommit, äro fullt bärande, och jag tror, att det särskildt i närvarande stund skulle visa sig synnerligen olämpligt, om Riksdagen ville slå in på en sådan telefonpolitik, att den skulle taga hand om detaljbestämmelserna med afseende på telefonkommunikationernas utveckling. Men det är ju naturligtvis alldeles klart, att det ligger i telegrafverkets intresse, liksom det äfven, såvidt jag vet, ingår i dess arbetsprogram att, såsom den föregående talaren yttrade, söka se till, att de på grund af den historiska utvecklingen olika förhållanden i olika landsdelar, såvidt möjligt, utjämnas, och att en enhetlig grundprincip blir afgörande för de olika afgiftsbestämmelserna.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)*

Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Den siste ärade talaren förde ju telegrafstyrelsens talan så utmärkt, att jag förmodar, att både telegrafverket och vi kunna vara tillfreds med, att han är telegraftullmäktig. Men jag tror mig hafva rätt att säga, att han baserade hela sin kritik af min framställning på något annat, än jag verkligen sagt. Han frågade: »Tror herr Persson, att telegrafverket, om det icke hade inkomster, skulle kunna anlägga växelstationer och telefonlinjer ute i orterna.» Det tror jag visst icke, och därför framkastade jag ett förslag, genom hvars tillämpning jag tror, att detta verk skulle få ännu större inkomster och åstadkomma större välsignelse än den, om hvilken herr Starbäck talade.

Vidare anmärkte herr Starbäck, att det icke vore lämpligt att just nu gripa in, då de gamla kontrakten gått till ända. Jo, just nu är det rätta tidpunkten att gripa in och passa på att framställa erinringar mot det system, som varit rådande, så att icke de nya kontrakten grundas på samma orättvisa princip som de gamla.

Utskottets ärade ordförande, herr Fürst, sade, att vi icke skulle ge telegrafstyrelsen några direktiv. Ja, det är nog riktigt. Jag har heller icke velat gifva telegrafstyrelsen några direktiv angående hur den skall sköta sina affärer, men jag har icke kunnat underlåta att, på sätt jag gjort, påvisa, att det af mig omnämnda bolaget med det system, som där tillämpades, hade mycket god vinst, och jag är öfvertygad om, att telegrafstyrelsen icke har något emot, om det låter sig göra ur teknisk synpunkt, att införa ett system, som ger större inkomster på rikstelefon, än hvad man förut haft.

Nu sade också utskottets ordförande, att det skulle vara omoraliskt att tillämpa ett sådant system, som jag förordade. Men det kan jag aldrig finna. Jag sade icke, att man borde ha lika afgifter oafsedt linjernas längd, utan jag sade, att man skulle betala för hvarje särskildt samtal. Och det är något helt annat.

Herr Starbäck utgick också vid sin kritik ifrån, att jag skulle ha sagt, att hvarje samtal skulle betalas lika öfverallt, utan att man toge någon hänsyn till afståndet. Det sade jag icke, men jag sade, att jag ansåg det vara omoraliskt, att den, som telefonerar ytterst litet, skall betala lika stor årsafgift som den, hvilken begagnar telefonen oupphörligt.

Jag vill i detta afseende anföra ett litet exempel. Jag undrar, hvad herrarna skulle säga, om man för att få anlita postverket nödgades betala en bestämd inträdesafgift för att komma med i, låt oss säga, postföreningen och sedan betala en viss årsafgift för att få bref befordrade. Skulle herrarna anse det moraliskt, att den, som skickade 3 eller 4 bref i månaden, hade att betala lika mycket som den, som afsände 100 bref per dag? Jag skulle vilja säga, att det vore förfärligt orättvist.

Så går det dock till inom de rayoner, där rikstelefonsamtal äro fria. Det har jag betecknat såsom varande omoraliskt. Jag har visst icke gjort detta för att gifva telegrafstyrelsen några direktiv, men då jag icke är belåten med det system, som hittills varit rådande, är det tydligt, att jag, då jag nu ansett tidpunkten inne, velat framställa en anmärkning, som jag för min del finner befogad, och jag är öfvertygad om, att telegrafstyrelsen skall söka att på bästa sätt åstadkomma rättelse i dessa missförhållanden, som förefinnas. Det är icke många af herrarna, som gått in med besvär till telegrafstyrelsen från så många som jag nödgats göra såsom kommissionär för än den ena, än den andra abonnenten. Jag är öfvertygad om, att telegrafstyrelsen kommer att fästa afseende vid de önskemål, som här blifvit uttalade, ty jag har alltid blifvit vänligt bemött af denna styrelse. Jag vill därför icke, såsom herr Starbäck, försvara det nuvarande systemet, liksom om det vore ofelbart, utan låt oss försöka att få de brister afhjälpta, som vidlåda detsamma, så att det hela må bli ordnad på ett så tillfredsställande sätt som möjligt.

*Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)*

Herr Bogren! Herr talman! Det är riktigt, såsom herr Daniel Persson i sitt förra anförande anmärkte, att yrkandet i min motion i viss mån är oklart formuleradt, och jag skall med anledning däraf försöka att här göra det något tydligare. Jag har yrkat, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, om och i hvilken utsträckning lägre telefontaxa än den nu försöksvis i Skaraborgs län tillämpade kan utan äfventyrande af telegrafverkets ekonomi upprättas och snarast möjligt tillämpas. Min mening har icke varit och kan icke hafva varit, att det skall upprättas en särskild taxa för Skaraborgs län, men då vi på nyåret i detta län blefvo öfverraskade med åtskilliga bestämmelser rörande telefonens användning, bestämmelser, som, såvidt jag kunnat finna, ej varit grundade på tillgängliga kungliga bref i ärendet, vågade jag antaga, att dessa bestämmelser icke gällde för hela landet, utan att de, såsom här sagts, mera vore att betrakta såsom trefvande försök. Det upptogs nämligen samtalsafgifter på 5 och 10 öre för samtal inom egen centrals rayon och det förekommer icke i det kungl. brefvet några bestämmelser om sådana afgifter. Jag var nog enfaldig att tro, att telegrafstyrelsens befogenhet icke sträckte sig så långt, att den ägde att pålägga hvilka afgifter den behagade, utan jag menade, att det var Kungl. Maj:t, som lämnade telegrafstyrelsen bemyndigande, innan den företog sig att på det sättet utdebitera afgifter — hvilket jag emellertid numera funnit delvis ske efter godtycke. — Det var därför jag begagnade uttrycket »försöksvis». Men min motion afser naturligtvis en gemensam telefontaxa för hela vårt land.

Angående  
lägre telefon-  
taxa.  
(Forts.)

Att motionen kom fram just nu, beror därpå, att jag i motsats till herr Starbäck ansett rätta tidpunkten nu vara inne, enär de särbestämmelser, som träffades vid telegrafverkets inköp af de privata näten, nu i det allra närmaste utlupit. Jag trodde, att det då skulle vara rätta tiden att begära en ingående undersökning, om och i hvilken utsträckning lägre telefonafgifter än de hittills tillämpade kunde medgifvas. Jag är ju redan förekommen af herr Daniel Persson i afseende därå, att en sådan utredning borde ske, innan de nya kontrakten upprättas.

Att missförhållanden råda, därom torde också de år efter år återkommande deputationer, som uppvakta telegrafstyrelsen, bära vittne. Herr Starbäck sade, att det skulle vara svårt för Riksdagen att ordna denna sak och att införa rättvisa förhållanden beträffande rikstelefonens användning. Det har naturligtvis aldrig varit min mening, att Riksdagen skulle taga någon beaktning med detta; utan det skulle gifvetvis åligga den blifvande utredningen af sakkunnige.

För min del kan jag icke finna annat, än att man skulle i det allra närmaste träffa det rätta genom att lägga lika stor afgift på alla lokalsamtal och bestämma så låg tariff som möjligt för interurbana samtal. Det är aldeles riktigt, som herr Starbäck anmärkte, att den starkare orten måste stödja den svagare ortens kommunikationer. Detta är förhållandet med våra postlinjer och järnvägar, så måste det också bli fallet med telefon och telegraf. Jag vill blott fästa herr Starbäcks uppmärksamhet på, hvilket uppsving vårt telegrafväsende tagit, sedan, tack vare Riksdagens initiativ, en lägre telegramtaxa införts. Jag tror, att det skulle bli på samma sätt i afseende på telefonen, om tarifferna sänktes. Dessa oupphörliga afgifter, inträdesavgifter, abonnemangsavgifter och samtalsavgifter verka ovillkorligen hämmande och drabba allmänheten icke fullt rättvist.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

## § 11.

Konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § 34 punkten i lagen om val till Riksdagen, föredrogs härpå; och blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

## § 12.

Angående  
förhöjd aflö-  
ning för vakt-  
mästarne i  
vissa ämbets-  
verk.

Härefter förelåg till afgörande statsutskottets utlåtande nr 48, i anledning af väckt motion om förhöjd aflöning för vaktmästarne i vissa ämbetsverk.

Sedan utskottets hemställan föredragits, erhöles ordet af

Herr Rissén, som yttrade: Herr talman! Då jag väckte en motion i denna kammare med hemställan om tvenne ålderstillägg å 200 kronor åt vaktmästare och ett ålderstillägg å likaledes 200 kr. åt förste vaktmästare, var det under förhoppning att Riksdagen skulle skänka sitt bifall till denna min framställning, det vore blott en gärd af rättvisa åt dessa stats-tjänare. Nu har också Riksdagen genom fastställande af ny löne-stat för vaktmästarne hos fångvårdsstyrelsen fastslagit principen för flera ålderstilläggs utgående äfven för denna grupp af stats tjänare.

*Angående  
förhöjd aflö-  
ning för vakt-  
mästarne i  
vissa ämbets-  
verk.  
(Forts.)*

Utskottet har, såsom synes af betänkandet, afstyrkt min motion, men det har i motiveringen uttalat sig välvilligt om den-samma. Efter att ha citerat ett uttalande i protokollet öfver justitiedepartementensärenden säger utskottet, att det torde kunna antagas, att Kungl. Maj:t icke lär underlåta att redan till nästa Riksdag inkomma med ett fullständigt förslag i ämnet. Jag ber nu endast att få understryka detta statsutskottets uttalande samt ge uttryck åt den förhoppningen, att Kungl. Maj:t redan nästa år måtte inkomma med förslag i ämnet och i detta äfven taga med vaktmästarne under landsstaten.

Jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

### § 13.

Efter föredragning härpå af statsutskottets utlåtanden:  
nr 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande af Endre pastorats prebendeegenskap; och  
nr 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tjänstårsberäkning för vissa rektorer vid statens realskolor, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

### § 14.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfördt stats-utskottets utlåtande nr 51, i anledning af Kungl. Maj:ts propo-  
position angående fördelning af medel till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder.

*Angående  
fördelning af  
de till främ-  
jande af nyk-  
terhet afsatta  
medel.*

*Punkten I.*

Utskottets hemställan bifölls.

Angående  
fördelning af  
de till främ-  
jande af nyk-  
terhet afsatta  
medel.

(Forts.)

## Punkten II.

mom. a).

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Efter föredragning af mom. b) angående anslag för »främjande på annat sätt af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder» yttrade:

Herr von Schéele: Herr talman! Anledningen till, att jag begärt ordet vid detta moment om anslående af 10,000 kronor »för främjande på annat sätt af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder» är följande.

Jag var ombud för Sverige vid 1905 och 1909 års stora antialkoholkongresser i Budapest och i London, och vid den mellanliggande stora världskongressen för främjande af nykterhetens sak här i Stockholm år 1907 innehades af mig ordförandeplatsen. Dessa kongresser återkomma hvartannat år, och vi ha sålunda att nästa år förvänta en dylik, som skall hållas i Haag. På grund af nämnda förtroendeuppdrag har jag från *Internationale Vereinigung gegen den Missbrauch geistiger Getränke*, hvars styrelse tillvidare är förlagd till Berlin, erhållit ett meddelande, som jag sedan fått i härvarande civildepartement bestyrkt.

Denna förening har förra året till Kungl. Maj:t ingifvit en ansökan om understöd, men då fått den afslagen. Skälen, hvarpå detta afslag grundades, voro tvenne. Det ena var, att då Kungl. Maj:t hade förordnat två ombud — professor Henschen och mig — att vara närvarande vid föreningens stora möte i London, på samma gång vi hade att representera Sverige vid förstnämnda världskongress, det icke syntes Kungl. Maj:t lämpligt att ytterligare vidtaga någon åtgärd till främjande af den internationella Berlinerföreningens syften. Det andra skälet var, att till Kungl. Maj:t tidigare inkommit en liknande framställning från det allmänna nykterhetssällskapet i Lausanne, och att detta sällskap icke fått sin ansökan beviljad. Af Kungl. Maj:ts föreliggande proposition framgår emellertid, att sagda internationella byrå för alkoholismens bekämpande såsom bidrag till uppehållande af dess verksamhet under år 1911, föreslagits till att undfå icke mindre än 750 kronor, som ju ock här nyss beviljades. De båda skälen ha följaktligen icke vidare någon giltighet. Jag ville därför hos herr civilministern göra en vördsam hemställan, att — förutsatt, att ny framställning kommer från den af mig nämnda föreningen och de upplysningar, som Kungl. Maj:t utan tvifvel kommer att inhämta från vederbörande myndigheter, utrikesdepartementet och medicinalstyrelsen, bli lika odeladt gynnsamma, som de voro, då dess förra ansökan ingafs — Kungl. Maj:t

täcktes taga under öfvervägande, om icke af dessa 10,000 kronor, som af statsutskottet föreslagits skola ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, ett litet belopp, t. ex. 450 kronor, som motsvara 500 mark, kunde årligen för det ifrågavarande syftet användas.

*Angående fördelning af de till främjande af nykterhet afsatta medel.*  
(Forts.)

Den internationella föreningen i fråga har tre uppgifter: för det första att sprida upplysning i hela världen rörande det stora och viktiga alkoholspörsmålet, för det andra att söka till hvarandra närma folken medelst såvidt möjligt gemensam lagstiftning och förvaltning i hvad som angår nykterhetssaken och för det tredje att skärpa det sociala samvetet i afseende på alkoholfrågan. Med hänsyn till det sätt, hvarpå denna förening verkat, och de synnerligen goda vitsord, som blifvit lämnade om de ledande krafterna inom densamma, ha också flere stater allaredan lämnat bidrag till främjande af föreningens syfte. Ryssland har lämnat från 487 till 2,149 mark, olika under olika år. Schweiz har lämnat hvartdera af de senare åren 500 francs. I Preussen har det ämbetsverk, som motsvarar vårt civildepartement, de senare åren lämnat 2,000 mark om året. Luxemburg har gifvit 100 mark; och slutligen har ministeriet i Wien, dit förevarande angelägenhet hör, lämnat 500 österrikiska kronor.

Om nu Kungl. Maj:t af de nämnda medlen anvisade något bidrag från Sverige, föreställer jag mig, att det skulle vara betydelsefullt både ur allmänt humanitär och ur fosterländsk synpunkt. Vi äro kända som det land, hvilket gått i spetsen för arbetet på detta område, och det vore ju underligt, om vi i längden stode helt och hållet utanför denna sak. Föreningens högt aktade ordförande senatspresidenten von Strauss und Torney betygar, att det väckt den största beundran i hans fosterland och för öfrigt öfverallt, där föreningen uppträdt, att abstinensen i sin genomförda form fått en sådan makt, som händelsen är, i Sverige. Det vore ju högsta målet för all god nykterhetsverksamhet, om än jämväl sådana, som för egen del intagit ett något lägre plan för stridens förande, i de flesta andra länder åtminstone ännu torde böra erkännas såsom medkämpar i en strid, som för att lyckas behöfver samverkan af alla dem, som i ord och handling visa sig redo att gå i elden för en genomgripande reformation af sed och lifsåskådning på detta fält.

Naturligtvis har jag, herr talman, icke något yrkande att göra, utan har blott velat till herr statsrådet och chefen för civildepartementet rikta denna vördsamma hemställan.

Herr *Johansson* i Jönköping instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt blef af kamraren bifallet.

## § 15.

Statsutskottets härfpå föredragna utlåtande, nr 52, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde hufvudtiteln gjorda framställningar angående anslagen dels till krigshögskolor och dels till ålderstillägg, blef af kammaren godkändt.

## § 16.

*Om ändrad lydelse af 6 § 2 mom. i förordningen angående försäljning af tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka m. m.* Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande nr 42, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af dels 6 § 2 mom. i förordningen angående försäljning af tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka, dels ock 23 § 2 mom. i förordningen angående försäljning af vin och öl.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 138, hade herrar *Johansson* i Jönköping, *Beckman, von Schéele, Byström, Berg* i Göteborg, *Ericsson* i Vallsta, *Söderbergh* i Karlshamn och *Eriksson* i Grängesberg hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 6 mom. 2 i kungl. förordningen angående försäljning af tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka den 9 juni 1905 måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Att låta brännvin, vin eller öl förtäras å ställe, där utskänkning på grund af anmälan eller tillstånd enligt 3 § idkas, vare förbjudet liksom ock att där förtära sådana drycker.»

Vidare hade i en af samma motionärer väckt motion, nr 139, föreslagits, att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 23 mom. 2 i kungl. förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 skulle erhålla följande ändrade lydelse: »Det vare ock förbjudet att, då utskänkning ej är medgifven, låta vin eller öl å utskänkingsstället förtäras eller där förtära sådana drycker. Brännvin må å sådant utskänkingsställe under inga förhållanden af besökande förtäras.»

Lagutskottet, till hvars behandling ofvannämnda motioner hänvisats, hemställde

1:o) att förevarande motion nr 138 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, samt

2:o) att ifrågavarande motion nr 139 icke heller måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Reservation hade afgifvits af herrar *Lindhagen, Jansson* i Edsbacken, *Pettersson* i Södertälje och *Olsson* i See mot vissa delar af utskottets motivering.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan begärdes ordet af

Herr *Pettersson* i Södertälje, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Motionärerna rikta sig i de föreliggande motionerna mot den i lagstiftningen gällande regeln, att, ifall öfverträdelse af utskänk-



ningsförordningens bestämmelser ägt rum, ansvaret därför uteslutande drabbar den person, som innehar utskänkningsrättigheten, och icke dennes gäster, äfven om gästerna själfva begått just den handling, som konstituerar öfverträdelsen, och om gästerna äro medvetna om, att detta är förhållandet.

I den motion, som afses i den först föredragna punkten, yrka motionärerna, att den, som å svagdricksutskänkningsställe förtär brännvin, vin eller öl, skulle drabbas af ansvar, lika väl som enligt gällande lag innehafvaren af utskänkningsrättigheten på stället drabbas af ansvar, därför att han låter sådana drycker förtäras. Mot detta yrkande har utskottet framställt två formella anmärkningar och en saklig invändning. Formellt anmärker utskottet till en början, att den af motionärerna föreslagna ändringen äfven kräfver sådana ändringar i förordningen, att öfverträdelse af de förbud de påyrka träffas af straff. Och vidare anmärker utskottet, att en liknande förändring, som ifrågasattes i förordningen angående försäljning af vin och öl, borde vidtagas i brännvinsförsäljningsförordningen, där det visserligen stadgas förbud att låta brännvin förtäras på olaga tid, men icke stadgas något straff för den, som förtär brännvin å tid, då det icke får förtäras.

I sakligt afseende anser utskottet, att motionärernas förslag är olämpligt därför, att en bestämmelse i dylik riktning skulle innebära en fördelning af ansvaret mellan innehafvaren af utskänkningsrättigheten och hans gäster, hvaraf enligt utskottets förmenande skulle kunna följa, antingen att ansvaret helt och hållet obehörigen öfverflyttades på köparen eller också att af brist på bevisning något ansvar icke alls kunde utkrävas.

Jag och några kamrater inom utskottet ha anmält vår reservation mot vissa delar af utskottets motivering. Vi finna oss icke ha någonting att invända mot de formella betänkligheter, som utskottet framställt mot motionen, men på samma gång kunna vi icke dela den principiella ståndpunkt, som utskottet här intagit.

Det torde nämligen först och främst kunna sättas i fråga, om det är så alldeles säkert, att ett bifall till motionen verkligen skulle innebära en fördelning af ansvaret mellan rättighetens innehafvare och dennes gäster. Det är visserligen sant, att ett par rader i motionens motivering kunna åberopas som stöd för en sådan mening, men om man ser på motionärernas hemställan, tror jag icke, man skall finna, att ett bifall till densamma medför, att ansvaret uppdelas mellan innehafvaren af utskänkningsrättigheten och gästerna. Och rent principiellt sedt kan jag icke finna, att det är nödvändigt, att man skall låta straffet i dylika fall inträda endast för rättighetsinnehafvaren eller endast för gästen. Jag kan icke se något principiellt hinder för att man straffar både rättighetsinnehafvaren och gästen, ifall öfverträdelse af

*Om ändrad lydelse af 6 § 2 mom. i förordningen angående försäljning af tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka m. m.*

(Forts.)

Om ändrad  
lydelse af  
6 § 2 mom. i  
förordningen  
angående  
försäljning  
af tillagade  
alkoholfria  
drycker samt  
svagdricka  
m. m.  
(Forts.)

förordningens bestämmelser ägt rum. Om detta är riktigt, skulle således ett bifall till motionen, sakligt sedt, icke medföra ett öfverflyttande af ansvaret från innehafvaren af rättigheten till hans gäster.

Särskildt beaktande förtjänar visserligen utskottets erinran att, om man bifaller motionen, det skulle kunna komma att inträffa, att »i brist af bevisning något ansvar ej alls kunde utkrävas». Utskottet har härmed uppenbarligen menat, att om både utskänkingsföreståndaren och hans gäster bli ansvariga för dylik förseelse, så skulle gästerna bli jäfvtiga att vittna mot innehafvaren af rättigheten, i händelse han blefve åtalad. Jag undrar emellertid, om icke denna utskottets farhåga är något öfverdrifven, ty frånsedt de fall, då bevisning erhålles genom eget erkännande, hvilket ibland inträffar, så kan man väl först och främst i åtskilliga fall hafva att tillgå bevisning genom de polisbetjände, som äro skyldige att öfva tillsyn öfver dylika ställen, och vidare kan det väl tänkas inträffa, att det på utskänkingsställena finnes gäster, som icke gjort sig skyldiga till dylik förseelse och således äro ojäfvtiga att åberopas som vittnen.

Då jag således, herr talman, finner motionens syfte principiellt riktigt, men å andra sidan icke kan neka till, att det finnes vissa formella betänkligheter, som göra det svårt att förorda bifall till motionen i dess nuvarande affattning, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan med uteslutande af sista stycket i utskottets motivering.

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i See, *Jansson* i Edsbäcken och *Berg* i Göteborg.

Vidare yttrade

Herr Widén: Herr talman! Då här icke yrkats annat än att ett visst stycke i utskottets motivering skall uteslutas, och då jag icke egentligen finner det vara af någon stor betydelse, om det står där eller ej, skall jag icke mycket orda i denna fråga. Jag får emellertid för min del förklara, att jag tror, att den princip, som hittills varit gällande, nämligen att man gör utskänkingsföreståndaren ensam ansvarig för att varor förtäras i utskänkingslokalen, då sådant ej är tillåtet, har inneburit den största tryggheten för att föreskrifterna därom efterkommas. Det är ju så — åtminstone i de flesta fall, som kommit till min kännedom — att utskänkingsrättsinnehafvarne söka att slingra sig undan därmed, att de förebära sig ha sagt till gästerna och vidtagit vissa åtgärder men ej kunnat göra sig åtlydda. Detta har dock ej hjälpt dem, utan de ha blifvit fällda ändå. Jag är nog rädd för, att ett öfverflyttande af ansvaret äfven på gästerna

skulle föranleda en annan praxis gent emot utskänkningsföreståndarna, och då tror jag, att förhållandena bli sämre i stället för bättre. Det är således enligt min mening fullkomligt riktigt det som utskottet skrifvit.

Jag skall emellertid ej framställa något yrkande; vill kammaren stryka det åsyftade stycket, så gärna för mig.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman! Såsom herr Pettersson i Södertälje har påpekat, är det tre skäl, som gjort, att utskottet ej velat tillstyrka föreliggande motioner, och af dessa skäl voro två af formell art och ett af saklig. Nu är det emellertid så, att om kammaren bifaller det af herr Pettersson gjorda yrkandet, så innebär det, att kammaren underkänner det sakliga skälet. Återstå så de två formella. Det ena af dessa kan möjligen göras gällande i fråga om motionen nr 138, men träffar ej motionen nr 139. Skälet är det, att ändring icke — såsom bort ske — föreslagits jämväl rörande straffbestämmelserna. Den andra formella anmärkningen mot motionen är den, att om man skulle göra sådana ändringar som de förslagna i förordningarna angående försäljning af vin och öl och angående försäljning af alkoholfria drycker samt svagdricka, så borde motsvarande förändring vidtagas äfven beträffande brännvinsförsäljningsförordningen. Hvad denna anmärkning angår, synes den mig knappast förtjäna afseende. Ty nog har Riksdagen förut godkänt förändringar, som gällt endast den ena eller andra af dessa förordningar och icke samtliga. Hvarför man här skulle taga alla förordningarna i ämnet med, då icke, såvidt jag känner, något större behof af ändring gjort sig gällande beträffande brännvinsförsäljningsförordningen, förstår jag ej.

Emellertid skall jag i det läge, hvari frågan nu kommit, icke göra något yrkande. Jag har blott velat framhålla, att den ena af de anförda formella betänkligheterna icke har någon giltig innebörd och att den andra i hvarje fall icke gäller motionen nr 139. Då det måhända likväl är lämpligast, att man en annan gång tar upp frågan i hela dess vidd, alltså äfven med afseende på brännvinsförsäljningsförordningen, såsom utskottet har velat, skall jag, herr talman, inskränka mig till att yrka bifall till det af herr Pettersson gjorda yrkandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen propositioner å dels bifall till utskottets hemställan, dels bifall till samma hemställan med den ändring i motiveringen, som under öfverläggningen föreslagits af herr Pettersson i Södertälje; och fattade kammaren beslut i öfverensstämmelse med sistnämnda proposition.

*Om ändrad  
lydelse af  
§ 2 mom i  
förordning  
angående  
försäljning  
af tillagade  
alkoholfria  
drycker samt  
svagdricka  
m. m.*

(Forts.)

## § 17.

Slutligen föredrogs ett från Första kammaren öfverlämnadt protokollsutdrag, nr 338, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af Post- och Inrikes Tidningars utgifvande m. m.; och beslöt Andra kammaren hänvisa ifrågavarande ärende till sitt femte tillfälliga utskott.

## § 18.

Justerades protokollsutdrag.

## § 19.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 87 mom. 2 samt 88 och 114 regeringsformen;

nr 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 33 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet m. m. jämte en inom Riksdagen i ämnet väckt motion; och

nr 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 samt § 42 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

statsutskottets utlåtanden:

nr 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag till fortsatt utgifvande af tidskriften Sfinx;

nr 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående höjning af arfvodet till amanuensen vid domkapitlet i Lund;

nr 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för personalen vid barnmorskeundervisningsanstalterna m. m.;

nr 57, i anledning af Kungl. Maj:ts under punkt 127 af åttonde hufvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till anordnande af repetitionskurser för äldre barnmorskor m. m.;

nr 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af ett hospital å Frösön invid Östersund jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 59, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel för år 1910 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående uppgifter om befolkningens yrken för folkräkningen den 31 december 1910; och

nr 20, i anledning af väckta motioner om sänkning af den till försäljningsmännen utgående provision för försäljning af stämplrar;

bankoutskottets utlåtande, nr 20, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

lagutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 14 och 29 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl, dels en i anledning därpå väckt motion;

nr 41, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan förändring i gällande förordning angående utvidgad näringsfrihet att tillstånd erfordras för anläggning eller utvidgning af bryggeri eller vinfabrik; och

nr 43, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 § 1 mom. i förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905 m. m.;

sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 50 med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i fråga om utförande af en försöksundersökning rörande skogarna inom viss del af landet; och

nr 80, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående omläggning af förvaltningen utaf de allmänna skogarna i södra och mellersta Sverige;

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 41, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedbringande af landets försvarsutgifter m. m.;

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 42, i anledning af väckt motion rörande officiell publikation af regeringsrättens utslag; och

nr 43, i anledning af väckt motion angående obligatorisk bostadsinspektion;

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 44, angående en inom kammaren väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående befintliga malmtillgångars tillgodogörande inom landet; samt

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 45, angående herr Olofssons motion (nr 16) och herr Jonssons i Hökhult motion (nr 182) om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande inrättande af ett penninglotteri, hvars vinst skulle användas till en ålderdomsförsäkringsfond.

## § 20.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:			
herr <i>Berggren</i>	under 2 dagar fr. o. m.	den 6 maj,	
» <i>Pettersson</i> i Bjälbo	» 2 » » »	» 6 »	
» <i>Meurling</i>	» 3 » » »	» 7 »	
» <i>von Schéele</i>	från och med den 17 maj till Riksdagens slut,		
» <i>Lundin</i>	under 2 dagar fr. o. m.	den 6 maj,	
» <i>Sjöberg</i>	» 5 » » »	» 6 »	
» <i>Förssling</i>	» 2 » » »	» 6 »	
» <i>Svensson</i> i Nyköping	» den 6 maj,		
» <i>Larsson</i> i Bondarfve	» 5 dagar fr. o. m.	den 5 maj och	
friherre <i>Lagerfelt</i>	» 2 » » »	» 6 »	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,17 e. m.

In fidem

*Per Cronvall.*

## Fredagen den 6 maj.

Kl.  $\frac{1}{3}$  4 e. m.

### § 1.

Justerades protokollen för den 29 och 30 nästlidna april.

### § 2.

I enlighet med därom den 3 i denna månad fattadt beslut företogs nu val af sex suppleanter i Riksdagens särskilda utskott nr 3.

Därvid aflämnades 81 valsedlar med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet», 68 valsedlar med partibeteckningen »Landtmännen» och 31 valsedlar med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen».

De med partibeteckningen »Liberala samlingspartiet» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Jönsson* i Refvinge,

» andra » » *Hellberg* och

» tredje » » *Carlson* i Herrljunga.

Af de med partibeteckningen »Landtmännen» utmärkta valsedlarna upptogo 67 valsedlar

såsom första namn herr *Olsson* i Berg och

» andra » » *Fornander*.

De med partibeteckningen »Socialdemokratiska gruppen» utmärkta valsedlarna upptogo samtliga

såsom första namn herr *Johansson* i Stockholm.

På grund häraf blef ordningen mellan namnen å de särskilda gruppernas valsedlar bestämd på sätt här ofvan angifvits.

Vid härefter företagen fördelning af platserna mellan de olika grupperna tillföll dessa följande personer:

herr *Jönsson* i Refvinge,

» *Olsson* i Berg,

» *Hellberg*,

» *Fornander*,

» *Johansson* i Stockholm och

» *Carlson* i Herrljunga.

De vid platsfördelningen förda anteckningarna hade följande utseende:

## Platsfördelning vid val af sex suppleanter i särskilda utskottet nr 3.

Partibeteckning	Platsnummer						
	1:a plats	2:a plats	3:e plats	4:e plats	5:e plats	6:e plats	
	Rösttal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal	Divisor	Jämförelsetal
Liberala samlingspartiet .....	<u>81</u>	2 40 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	<u>40<sup>1</sup>/<sub>2</sub></u>	3 27	<u>27</u>	<u>27</u>	<u>27</u>
Landtmännen .....	68	<u>68</u>	2 34	<u>34</u>	3 22 <sup>2</sup> / <sub>3</sub>	<u>22<sup>2</sup>/<sub>3</sub></u>	<u>22<sup>2</sup>/<sub>3</sub></u>
Socialdemokratiska gruppen...	31	<u>31</u>	31	<u>31</u>	<u>31</u>	2 15 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	<u>15<sup>1</sup>/<sub>2</sub></u>

## § 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omförmälda valet.

## § 4.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtanden nr 14—16, statsutskottets utlåtanden nr 54—59, bevillningsutskottets betänkanden nr 19 och 20, bankoutskottets utlåtande nr 20, lagutskottets utlåtanden nr 40, 41 och 43, sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, jordbruksutskottets utlåtanden nr 79 och 80, Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 41, Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden, nr 42 och 43, Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 44 samt Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 45.

## § 5.

Herr *Lindhagen* aflämnade en motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af viss del af köpeskillingen för ett af E. O. Sandström från kronopark inom Norrbottens län inköpt virkesparti.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 308, hänvisades genast till jordbruksutskottet.

Vidare afgaf friherre *Palmstierna* en motion, nr 309, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaderna för arbetsdomstolen under år 1911.

Sistnämnda motion bordlades.



## § 6.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående reglering af löneförhållandena m. m. vid försäkringsinspektionen;

nr 93, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 6 under sjätte hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning angående biträde inom civildepartementet vid beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet; och

nr 94, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anordnande af elektrisk belysning och värmeledning inom vissa delar af Vadstena hospital.

## § 7.

Justerades protokollsutdrag.

## § 8.

Till bordläggning anmäldes Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 46, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen med begäran om utredning rörande lämpligaste medlen att motarbeta alkoholmissbruket i Sverige.

## § 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Fürst</i>	under den	9	maj
»	<i>von Horn</i>	likaledes	»	» 9 »
»	<i>Nilsson</i>	i Malmö	under 8 dagar	fr. o. m. den 7 maj och
»	<i>Nilsson</i>	i Örebro	» 3 »	» 7 »

Kammarens ledamöter åtskildes härpå kl. 4,12 e. m.

In fidem

*Per Cronvall.*